

Biz bazar iqtisadiyyatını vergi yolu ilə tənzimləməliyik.

Heydər ƏLİYEV

Vergilər

№ 42 (884) ■ 1 noyabr 2017

www.vergiler.az

Qiyməti: 60 qəp.

Sülhə və təhlükəsizliyə, sosial rifaha və qlobal inkişafa yol açan möhtəşəm layihə

Oktyabrın 30-da Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun açılışı münasibətilə Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanında təntənəli mərasim keçirilib. Mərasimdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva, Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan və xanımı Əminə Ərdoğan, Qazaxıstan Respublikasının Baş naziri Bakiyjan Saqintayev, Gürcüstanın Baş naziri Giorgi Kvirikaşvili, Özbəkistan Respublikasının Baş naziri Abdulla Aripov, həmçinin Tacikistan və Türkmənistan respublikalarından nümayəndə heyətləri iştirak ediblər.

Açılış mərasimində çıxış edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bildirdi ki, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu Avropanı Asiya ilə birləşdirən ən qısa və etibarlı yoldur. Bu yoldan istifadə edən bütün ölkələr arasındakı əməkdaşlıq dərinləşəcək. Bu yolun tikintisi Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan arasındakı dostluğun, qarşılıqlı nəticəsidir. Üç ölkə bütün sahələrdə uğurla əməkdaşlıq edir, bir-birini dəstəkləyir, ölkələrimiz, xalqlarımız üçün, bütövlükdə dünya üçün önəmli olan strateji layihələr həyata keçirirlər. Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə birlikdə regionda çox mühüm strateji layihələrin həyata keçməsinə nail olublar. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolundan əvvəlki dövrdə böyük tarixi əhəmiyyətə malik olan Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəmərinin açılışı buna bariz misaldır: «2006-cı ildə əziz qardeşim Prezident Ərdoğanla birlikdə o kəməri açmışdıq. Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri Xəzər dənizini Aralıq dənizi ilə birləşdirən böyük bir infrastruktur layihəsidir və bu gün bu kəmərlə, eyni zamanda, Xəzərin şorq hissəsindən də neft nəql edilir. Yəni, bizim ölkələrimiz eyni zamanda başqa ölkələr üçün də tranzit imkanları təqdim ediblər. Ondan bir il sonra - 2007-ci ildə Bakı-Tbilisi-Ərzurum kəməri yenə də Azərbaycan-Gürcüstan-Türkiyə arasındakı əməkdaşlıq hesabına inşa edilmişdir. O layihə də həm Azərbaycanın, həm Gürcüstanın, həm Türkiyənin enerji təhlükəsizliyini təmin edir və 10 ildir ki, uğurla fəaliyyət göstərir. Üç ölkə, eyni zamanda, öz elektrik xətlərini birləşdirmiş və bu gün bu sahədə də əməkdaşlıq uğurla inkişaf edir. Təbii ki, dünya miqyaslı, Avropanın ən böyük infrastruktur layihəsindən biri olan Cənub Qaz Dəhlizi də möhtəşəm Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyənin və digər ölkələrin birgə fəaliyyəti nəticəsində yaradılıb. Bu layihənin icrası uğurla gedir. Bildiyiniz kimi, Cənub Qaz Dəhlizinin 4 hissəsi var. «Şahdəniz-2» layihəsi 98 faiz icra edilib. Cənubi Qafqaz kəməri Azərbaycanı Gürcüstanla birləşdirən qaz xəttidir, orada icra səviyyəsi 99 faizdir. Cənub Qaz Dəhlizinin əsas hissəsini təşkil edən TANAP layihəsinin də icrası 84 faiz səviyyəsindədir. TANAP layihəsinin icrası isə təqribən 60 faizə yaxındır. Yəni, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu da əvvəl icra edilmiş layihələrin əsasında yaradılıb».

Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan bütün sahələrdə uğurla əməkdaşlıq edir, bir-birini dəstəkləyir, ölkələrimiz, xalqlarımız üçün, bütövlükdə dünya üçün önəmli olan strateji layihələr həyata keçirirlər

Azərbaycan Prezidenti qeyd edib ki, bəzi xarici dairələr Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun gələcəyinə, tikintisinə inanmırdılar: «Hesab edirdilər ki, bunun reallaşması mümkün deyil, bunun reallaşması üçün lazım olan texniki imkanlar və maliyyə vəsaiti imkan verməyəcək ki, bu layihə gerçəkləşdirilsin. Ancaq üç ölkə göstərdi və sübut etdi ki, bu, mümkündür. Bizim güclü iradəmiz, qarşılıqlı dəstək, bir-birimizə inam olan yerdə bütün işləri görmək mümkündür. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun tikintisi bunun əyani misalıdır. Əminəm ki, regional əməkdaşlığa ən böyük töhfə verən ölkələr - Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə bundan sonra da daim bir yerdə olacaqlar, bir-birini dəstəkləyəcəklər. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu layihəsi kimi nəhəng layihələr bizim birliyimizi, dostluğumuzu daha da möhkəmləndirir».

Sonra Gürcüstanın Baş naziri Giorgi Kvirikaşvili, Qazaxıstanın Baş naziri Bakiyjan Saqintayev, Özbəkistanın Baş naziri Abdulla Aripov çıxış edərək Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun ölkələr arasında ticari və iqtisadi əlaqələrin genişlənməsinə, sabitliyə səbəb olacağını, yeni Avrasiya körpüsünün təkcə ölkələrin iqtisadiyyatlarını deyil, həmçinin vətəndaşlarını da bir-birinə bağlayacağına, onların rifah halının daha da yaxşılaşmasına səbəb olacağına inandıqlarını diqqətə çatdırıblar.

Mərasimdə çıxış edən Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan bildirdi ki, bu gün yaşadığımız dövrə yanaşı, gələcəyimiz üçün də çox mühüm addım atırıq: «Bu mərasimlə Asiyayı, Avropanı və Afrikayı bir-biri ilə birləşdirmək məqsədilə başlanılan yeni «İpək Yolu» təşəb-

büsünün vəsilələrindən birini istifadəyə veririk. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunda ilk səfərin reallaşması ilə «Orta dəhliz» layihəsinin ən önəmli mərhələsi başa çatdırılmış olur. Beləliklə, Londondan Çinə birbaşa dəmir yolu xəttinin qurulduğunu da bəyan edirik. Qətiyyətimizin və uzaqgörənliyimizin əsəri olan bu layihə hamımızın birgə uğurudur. Azərbaycanlı qardeşlarımız «Zəhmətlə yeyilən acı soğan minnətlə yeyilən baldan şirindir» deyirlər. Məhz bu baxımdan bu layihə zəhmətlə, fədakarlıqla, alın təri ilə reallaşdırıldığı üçün haqqqətən çox önəmlidir».

Türkiyənin dövlət başçısı vurğulayıb ki, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu regiona fayda verməklə bərabər, səyis çəhdədən sülh, təhlükəsizlik və sabitlik, sosial baxımdan rifah gətirəcək, yük və sərnişin daşınması ilə yanaşı, məlumat mübadiləsi ilə də ölkələrimizin qlobal inkişafına töhfə verəcək: «Regionun qədim dövlətləri kimi, biz həmraylıq və əməkdaşlıq şəraitində fəaliyyət göstərdiyimiz müddətdə daha çox böyük layihələrə imza ata bilərik. Bu günədək həyata keçirdiyimiz Bakı-Tbilisi-Qars, Bakı-Tbilisi-Ceyhan, Bakı-Tbilisi-Ərzurum və TANAP kimi layihələr bundan sonra da edəcəklərimizin təminatıdır». Sonra dövlət və hökumət başçıları Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin çivlərini vurublar və yoldəyişən qurğunu işə salıblar. Bununla da Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti ilə hərəkət edən ilk yük qatarı yola salınıb. Dövlət və hökumət başçıları memorial daşın üzərində örtüyü götürdükdən sonra qatarla açılış mərasiminin keçirildiyi Ələt limanından Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti ilə Ələt dəmir yolu stansiyasına yola düşüblər.

Türkiyə-Azərbaycan münasibətləri ən yüksək zirvədədir

Oktyabrın 31-də Bakıda Azərbaycan-Türkiyə Yüksək Səviyyəli Strateji Əməkdaşlıq Şurasının altıncı iclası keçirilib

Ölkəmizdə səfərdə olan Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın rəsmi qarşılama mərasimi olub. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Ərdoğanı qarşılayıb. Sonra hər iki ölkə prezidentlərinin təkbətək görüşü olub. Görüşdə ölkələrimiz arasında dostluq və qarşılıqlı münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurlu inkişafından məmnunluq ifadə edilib. Azərbaycan-Türkiyə Yüksək Səviyyəli Strateji Əməkdaşlıq Şurasının iclasının əlaqələrimizin perspektivlərinin müəyyənləşdirilməsi və ikitərəfli münasibətlərimizin daha da dərinləşdirilməsi baxımından önəmi vurğulanıb. Söhbət zamanı ölkələrimiz arasında qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Həmin gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iştirakı ilə Azərbaycan-Türkiyə Yüksək Səviyyəli Strateji Əməkdaşlıq Şurasının altıncı iclası keçirilib. İclasda çıxış edən dövlətimizin başçısı bildirdi ki, Türkiyə-Azərbaycan əlaqələri ən yüksək zirvədədir: «Əla-

qələrimizin inkişafı ilə bağlı bizim fikirlərimiz üst-üstə düşür. Əminəm ki, Yüksək Səviyyəli Strateji Əməkdaşlıq Şurasının bugünkü toplantısı da çox uğurlu nəticə verəcək. Gündəlikdə bir çox məsələlər var - siyasi əlaqələr, beynəlxalq təşkilatlardakı birgə fəaliyyətimiz, iqtisadi sahədə əməkdaşlıq, təbii ki, enerji, nəqliyyat məsələləri. Bizim qəbul etdiyimiz qərarlar icra edilir və hökumətlərarası birgə komissiya da çox uğurla fəaliyyət göstərir».

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan çıxışında bildirdi ki, keçirdiyimiz görüşlərlə birlikdə Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı qar-

deşliyin, dostluğun necə yüksək səviyyəyə çatdırıldığını böyük sevinc içərisində müşahidə edirik: «Xüsusilə indi Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun istifadəyə verilməsini, atığımız addımın nəticəsini görmək bizi çox qürurlandırır. Dünən 15 dəqiqəlik dəmir yolu səyahətimizi vətəndaşlarımız, xalqlarımız gördülər. İnşallah, onların tezliklə təkcə Qarsdan Bakıya deyil, Pekinə, Londona getdikləri günləri də hamımız birlikdə görəəcəyik və dualarını eşidəcəyik».

İclas başa çatdıqdan sonra prezidentlərin iştirakı ilə Azərbaycan-Türkiyə sənədlərinin imzalanması mərasimi keçirilib. Azərbaycan Res-

publikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan «Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında Yüksək Səviyyəli Strateji Əməkdaşlıq Şurasının altıncı iclasının Protokolu»nu imzalayıblar. Həmçinin, «Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə Türkiyə Respublikasının Ali Təhsil Şurası arasında ali təhsil sahəsində əməkdaşlığa dair Anlaşma Memorandumu», «Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş», «Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında müdafiə sənayesi sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş», «Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Türkiyə Respublikası Hökuməti arasında yem bitkiləri toxumu istehsalı və sertifikatlaşdırılması sahəsində əməkdaşlıq haqqında Saziş» imzalanıb.

Sənədlərin imzalanması mərasimindən sonra Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan mətbuata bəyanatlarla çıxış ediblər.

İran-Azərbaycan əlaqələrinin mövcud vəziyyəti məmnunluq doğurur

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 27-də İran İslam Respublikasının iqtisadi işlər və maliyyə naziri, hökumətlərarası komissiyanın həmsədri Məsud Kərbasiyanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Dövlətimizin başçısı Məsud Kərbasiyan İran İslam Respublikasının iqtisadi işlər və maliyyə naziri vəzifəsinə təyin olunması münasibətilə təbrik edib. Hökumətlərarası birgə komissiyanın işinə toxunan Prezident İlham Əliyev komissiyanın bundan sonra da uğurla və səmərəli fəaliyyət göstərəcəyinə əmin olduğunu bildirdi. Ölkələrimiz arasında ikitərəfli əlaqələrin çox sürətlə və uğurla inkişaf etdiyini deyən dövlətimizin başçısı bu əlaqələrin genişləndirilməsində hər iki ölkənin prezidentləri arasında keçirilən görüşlərin xüsusi önəm daşdığı vurğulayıb. Əməkdaşlığımızın gözəl nəticələr verdiyini deyən Prezident İlham Əliyev ölkələrimiz arasında ticarət dövriyyəsinin ötən il 70 faiz, bu il isə 30 faiz artdığını bildirdikdən, əldə edilən bütün razılaşmaların icra olunduğunu deyib.

Məsud Kərbasiyan İran İslam Respublikasının iqtisadi işlər və maliyyə naziri, hökumətlərarası birgə komissiyanın həmsədri kimi ölkəmizə ilk dəfə səfər etməsindən məmnunluğunu vurğulayıb. Qonaq bu vəzifədə ona göstərilən etimadın və məsuliyyətin öhdəsindən gələcəyinə və ölkələrimizin əlaqələrinin inkişaf etdirilməsi işinə töhfə verəcəyinə ümidvar olduğunu bildirdi.

Görüşdə ölkələrimiz arasında iqtisadi, ticarət, nəqliyyat, Şimal-Cənub beynəlxalq nəqliyyat dəhlizi, səhiyyə, kənd təsərrüfatı, bank, maliyyə sahələrində əməkdaşlıqla bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Dövlət başçısı yeni səfirlərin etimadnaməsini qəbul edib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 27-də Avstraliya İttifaqının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Mark İnnəs-Braunum etimadnaməsini qəbul edib. Dövlətimizin başçısı ölkələrimiz arasında parlament üzvlərinin, nazirlər və digər səviyyədə nümayəndə heyətlərinin qarşılıqlı səfərlərinin əhəmiyyətini qeyd edib. İqtisadi sahədə əməkdaşlığa toxunan dövlətimizin başçısı qarşılıqlı ticarətin artırılması üçün iqtisadi əməkdaşlıq formatının müəyyənləşdirilməsinin zəruri olduğunu vurğulayıb.

Avstraliya İttifaqının Azərbaycanında yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Mark İnnəs-Braun ölkələrimiz arasında diplomatik əlaqələrin qurulmasının 25-ci ildönümündə etimadnaməsini təqdim etməkdən qürur hissi duyduğunu bildirdi. Ölkəsinin Azərbaycan ilə əlaqələrin genişləndirilməsində maraqlı olduğunu, Dağlıq Qarabağla bağlı ölkəmizin suverenliyini və ərazi bütövlüyünü dəstəklədiklərini diqqətə çatdırıb.

Həmin gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Qvatemala Respublikasının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Lars Henrik Pira Perezin etimadnaməsini də qəbul edib. Görüşdə Azərbaycanla Qvatemala arasında ikitərəfli əməkdaşlığın müxtəlif sahələrdə inkişaf etdirilməsi üçün yaxşı imkanların olduğu vurğulanıb və ölkələrimizin iqtisadi, sərmayə qoyuluşu, ticarət və mədəni əlaqələrin inkişaf etdirilməsi istiqamətində söy göstərməkdə maraqlı olduğu bildirilib. Görüşdə, həmçinin, Azərbaycanla Qvatemala arasında əlaqələrin daha da genişləndirilməsi üçün ölkələrimizin bir-birini daha yaxından tanımasının və məlumatlandırılmasının zəruriliyi qeyd olunub.

Söhbət zamanı səfir Lars Henrik Pira Perez Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun istifadəyə verilməsi münasibətilə dövlətimizin başçısını təbrik edib.

BU NÖMRƏMİZDƏ

AZƏRBAYCAN LİTVANIN ƏN MÜHÜM İQTİSADI TƏRƏFDAŞLARINDAN BİRİDİR

2

SAHİBKARLARIN RƏY VƏ TƏKLİFLƏRİ DİNLƏNİLİR

3

YENİ TVİNNİNG LAYİHƏSİNİN TƏQDİMAT MƏRASİMİ KEÇİRİLİR

4

DÖVLƏT İNVESTİSİYALARINDAN ÖZƏL İNVESTİSİYALARA...

5

Azərbaycan Litvanın ən mühüm iqtisadi tərəfdaşlarından biridir

Oktyabrın 27-də Litvanın paytaxtı Vilyus şəhərində Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Litva Respublikası Hökuməti arasında İkitərəfli Əməkdaşlıq üzrə Hökumətlərarası Komissiyanın 5-ci iclası keçirilib.

Tədbirdə Hökumətlərarası Komissiyanın Azərbaycan tərəfdən həmsədri, vergilər naziri Fazil Məmmədovun rəhbərlik etdiyi Azərbaycan nümayəndə heyəti, Hökumətlərarası Komissiyanın Litva tərəfdən həmsədri, xarici işlər naziri Linas Linkyaviçyusun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti, Azərbaycanın Litvadakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfəri Həsən Məmmədov, habelə Litvanın Azərbaycandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfəri Valdas Lastauskas iştirak ediblər.

Litva Respublikasının xarici işlər naziri L.Linkyaviçyus iclas iştirakçılarını salamlayaraq Hökumətlərarası Komissiyanın fəaliyyətini yüksək qiymətləndirib, son iclasdan keçən müddət ərzində görülmüş işlər barədə məlumat verərək, Komissiyanın fəaliyyətini Azərbaycan və Litva arasında iqtisadi əməkdaşlığın genişləndirilməsinə xüsusi rola malik olduğunu qeyd edib və ölkələrimiz arasında əlaqələrin uğurla inkişaf etdiyini vurğulayıb. Nazir qeyd edib ki, Azərbaycan Cənubi Qafqazda Litvanın ən mühüm iqtisadi tərəfdaşdır. Litva-Azərbaycan iqtisadi əlaqələrinin inkişaf etdirilməsi üçün çox böyük potensial var. Xüsusilə yüksək texnologiyalar, neft-kimyə, nəqliyyat, yeyinti sənayesi, toxuculuq sənayesi kimi sahələrdə əlaqələri inkişaf etdirmək vacibdir.

L.Linkyaviçyus vurğulayıb ki, Litva Azərbaycan-Avropa İttifaqı münasibətlərinin daha da inkişaf etdirilməsinə öz töhfəsini verə bilər. «Şərq tərəfdaşlığı» proqramının iştirakçısı olan hər bir ölkənin bu proqrama böyük ümid bəslədiyini qeyd edən Komissiyanın həmsədri onu da diqqətə çatdırıb ki, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində Azərbaycanın rolu bütün dünyada məlumdur, yeni «Əsrin müqaviləsi»nin imzalanması isə Azərbaycanın geosiyasi əhəmiyyətini daha da artırır. XİN rəhbəri Litvanın ali məktəblərində iki yüzdən çox azərbaycanlı tələbən təhsil aldığı xüsusi qeyd edib və gələcək mütəxəssislər kimi onların hər iki ölkənin elçiləri olduğunu bəyan edib.

İkitərəfli əməkdaşlıq üzrə Hökumətlərarası Komissiyanın həmsədri, Azərbaycan Respublikasının vergilər naziri Fazil Məmmədov səmimi qəbul üçün Litva tərəfinə dərin təşəkkürünü bildirib və 2010-cu ildən fəaliyyət göstərən Komissiyanın ölkələrimiz arasında ikitərəfli əlaqələrin daha da dərinləşdirilməsinə sanballı töhfə verdiyini, siyasi, iqtisadi və humanitar əməkdaşlıq sahələrində bir çox layihələrin reallaşdırılmasına dəstək göstərdiyini bildirib. Komissiyanın həmsədri ölkələrimizin dövlət və hökumət qurumlarının, bələdiyyələrin, işgüzar dairələrin nümayəndələrinin iştirakı ilə çoxsaylı qarşılıqlı səfərləri xatırladaraq, bunlarla yanaşı, Azərbaycan və Litva arasında əməkdaşlığın inkişafı üçün kifayət qədər böyük potensialın olduğunu vurğulayıb. Qeyd edilib ki, son üç il ölkələrimizin regionları arasında əlaqələrin inkişafı baxımından daha səmərəli olub. 2014-cü ildə «Azərbaycan Şəmkir və Litvanın Şyauliyay şəhərləri arasında qardaşlaşma münasibətləri yaradılması haqqında» Niyət Protokolu imzalanması qarşılıqlı münasibətlərdə yeni mərhələ açıb. Bu baxımdan, Litvada istirahət mərkəzləri və müalicəvi kurortları ilə məşhur olan Druskininkay şəhəri ilə Azərbaycanın məşhur müalicəvi mərkəzləri - Naftalan şəhəri və Naçıvandakı «Duzdağ» kompleksi arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi imkanları xüsusi qeyd edilmişdir.

F.Məmmədov Azərbaycanın iqtisadi imkanları və logistik potensialı barədə məlumat verərək, bu sahədə Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin əhəmiyyətini diqqətə çatdırıb. O, Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində Azərbaycanın müstəsna rolunu vurğulayıb, ölkəmizin təşəbbüsü ilə həyata keçirilən neft-qaz layihələri barədə görüş iştirakçılarına ətraflı məlumat verib. İki ölkənin ali məktəbləri arasında əməkdaşlığı, Litva universitetlərində təhsil alan azərbaycanlı tələbələrin sayının artmasının perspektivini qeyd edən F.Məmmədov Avropanın ən qədim universitetlərindən olan Vilyus Pedaqoji Universitetində dahi Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nizami Gəncəvinin adını daşıyan auditoriya açılmasının Azərbaycanada böyük məmnunluq hissi yaratdığını bildirib.

Vergilər naziri Aİ ilə Azərbaycan arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi prosesində, o cümlədən Azərbaycan ilə Aİ arasında hərtərəfli saziş imzalanmasında Litvanın böyük dəstəyini xüsusi qeyd edib. Onu da vurğulayıb ki, bununla bərabər, ikitərəfli əməkdaşlığın miqyası ölkələrimizin iqtisadi potensialına tam cavab verməz və bu potensialın tam səfərbər edilməsi Hökumətlərarası Komissiyasının işinin mühüm istiqamətlərindən biridir.

İclasda hər iki ölkənin hazırkı iqtisadi durumu, ikitərəfli münasibətlərin inkişaf perspektivləri, müqavilə-hüquq bazasının inkişafı, energetika, kənd təsərrüfatı və ekologiya, gənclər və idman, mədəniyyət və turizm, təhsil və elm, nəqliyyat, informasiya və kommunikasiya texnologiyaları, gömrük, səhiyyə sahələrində, eləcə də Azərbaycan və Litvanın regionları arasında əməkdaşlıq məsələləri ətrafında geniş müzakirələr aparılıb. Ölkələrimiz arasında ticarət dövriyyəsinin həcmimin artırılması üçün mövcud imkanların səfərbər edilməsi, qarşılıqlı ticarətin həcmimin artırılması və diversifikasiyası üçün say göstərilməsinin vacibliyi, informasiya texnologiyaları, maliyyə, tikinti, enerji, elektronika, nəqliyyat və logistika sektorlarında biznes əlaqələrinin qurulması üçün geniş imkanlar olduğu qeyd edilmişdir.

Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsi (kontrakt) hüquqi qüvvəyə minmədən xeyli sayda (on nəfər və ondan çox olan) işçilərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi 7 min manatdan 10 min manatadək cərimə və ya 3 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Gələcəkdə bu cəzaların daha da sərtləşdirilməsi ilə bağlı hökumətdə ciddi müzakirələr aparılır.

Rəşad SADIQOV

İclasın yekunlarına dair Protokolu Komissiyanın həmsədrəri - Azərbaycan Respublikasının vergilər naziri Fazil Məmmədov və Litva Respublikasının xarici işlər naziri Linas Linkyaviçyus imzalayıblar

İclasın sonunda Azərbaycan ilə Litva arasında ikitərəfli əməkdaşlıq üzrə Hökumətlərarası Komissiyanın 5-ci iclasının yekunlarına dair Protokolu imzalanıb. Sənədi Komissiyanın həmsədrəri - Azərbaycan Respublikasının vergilər naziri Fazil Məmmədov və Litva Respublikasının xarici işlər naziri Linas Linkyaviçyus imzalayıblar.

Protokola əsasən, tərəflər əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsində qarşılıqlı maraqları nəzərə alaraq, bir sıra məsələlər barədə razılığa gəliblər. Bunlara keçiriləcək sərgilər, konfranslar, biznes-forumlar barədə işgüzar dairələr üçün mütləq informasiya mübadiləsi, kimya və neft-kimyə sənayesi, aqrarkimya, əczaçılıq və tibbi avadanlıq üzrə ixtisaslaşmış Litva şirkətlərinin Azərbaycanda yaradılması sənaye parklarında, o cümlədən Sumqayıt kimya-sənaye parkında investorlar qismində iştirakının təşviq edilməsi daxildir. Tərəflər ticari-iqtisadi əməkdaşlığın tənzimlənməsi, ikitərəfli əməkdaşlığın müqavilə-hüquqi bazasının, energetika, kənd təsərrüfatı və ətraf mühit, nəqliyyat, rabitə və informasiya texnologiyaları, səhiyyə, təhsil və elm, mədəniyyət və turizm, gənclər və idman sahələrində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi barədə razılıqlara əldə ediblər.

Azərbaycan tərəfi Litvadan Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində, o cümlədən Dağlıq Qarabağ regionunda və ona bitişik rayonlarda istehsal edilmiş məhsulun idxalına, ixracına, satışına və reallaşdırılmasına icazə verməməyi xahiş edib. İclas zamanı «Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Litva Respublikası Hökuməti arasında xidməti pasport sahiblərinin vizadan azad edilməsi haqqında Saziş» imzalanıb. Sənədi Azərbaycanın xarici işlər nazirinin müavini Xələf Xələfov və Litvanın xarici işlər naziri Linas Linkyaviçyus imzalayıblar.

Bundan başqa, «Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi və Litva Respublikasının Maliyyə Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Müfəttişliyi arasında məlumat

karlıq sahəsində aparılan yoxlamaların müddətinin 2021-ci ilin yanvarın 1-dək uzadılması nəzərdə tutulub. Komitə sədri əlavə edib ki, qanuna yeni maddə də əlavə edilib. Qanunun təbiiq dəfərlənən ikinci maddədə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən dərman vasitələrinin keyfiyyəti, təhlükəsizliyi qaydalarına riayət edilməsi, qida məhsullarının təhlükəsizliyinə nəzarətin

həyata keçirilməsi ilə bağlı yoxlamalar ayrıca maddə kimi əlavə olunub. Dərman vasitələrinin keyfiyyəti və təhlükəsizliyi Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən, qidalarda keyfiyyətinə nəzarət isə 2018-ci ildə fəaliyyətə başlayacaq Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi tərəfindən yoxlanılacaq.

Millət vəkiliyyətinin müzakirəsindən sonra qanun layihəsi səsə qoyularaq qəbul edilmişdir.

Əmək münasibətlərinin rəsmiləşdirilməməsi sosial-iqtisadi problemlərə yol açır

Bu gün ölkəmizdə özəl sektoru təmsil edən bir çox işəgötürənlər tərəfindən əmək münasibətlərinin rəsmiləşdirilməməsi ciddi iqtisadi və sosial xarakterli problem olaraq qalmaqdadır. Qeyri-rəsmi məşğulluq əmək resursları, əmək bazarı barəsində aydın məlumatlar əldə etməyə imkan vermir ki, bu da iqtisadi proqnozların hazırlanması üçün həyata keçirilməsində, əmək resurslarından səmərəli istifadə edilməsində böyük çətinliklər yaradır.

Bundan əlavə, əmək münasibətlərinin rəsmiləşdirilməməsi sayəsində əməkhaqqı ilə bağlı göstəricilər ucoqdan kənarda qalır və nəticədə makroiqtisadi göstəricilərin səviyyəsi olduğundan aşağı görünür. Yəni qeyri-rəsmi məşğulluq gizli iqtisadiyata aparən birbaşa yola keçirilir. Əmək münasibətləri rəsmiləşdirilmədikdə yaradılan milli gəlir dəqiq qeydə alınmır və vergidən yayınılır.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, bu gün Azərbaycanda iqtisadi fəal əhəlinin sayı 5 milyon nəfərdən çoxdur, bunun təxminən 1,5 milyon nəfəri müzdlü işçilərdir. Kənd təsərrüfatı sahəsində isə 2,5 milyon nəfər çalışır. Ancaq bu real vəziyyəti əks etdirmir. Bəzi işəgötürənlər mühasibat ucoquna sahəsində olan boşluqlardan faydalanaraq «qara mühasibat»dan geniş istifadə edirlər və nəticədə həm hüquqi şəxs, həm də işçi vergi və məcburi dövlət sosial sığorta haqqını ödəməkdən yayınmış olur. Bu gün vergidən, məcburi dövlət sosial sığorta haqqını ödəməkdən yayınan insanlar bilərəkdən və ya bilməyərəkdən gələcəkdə özlərinin normal pensiya almaq hüququndan məhrum edirlər. Bundan əlavə, onlar vergi ödəməkdən yayı-

naraq qanunvericiliyin tələblərini də kobud şəkildə pozmuş olurlar. Əmək münasibətlərinin rəsmiləşdirilməməsi işçini qanuni yolla məzuniyyətdən istifadə etmək, xəstəlikdə haqqı ödənilən müalicə almaq hüququndan məhrum edir. Bir sözlə, bəli işçilər sosial hüquqlarının qorunmasında ciddi problemlərlə üzləşirlər.

Təhlillər göstərir ki, bu tip qanun pozuntuları tikinti sektorunda daha geniş vüsət alıb. Prezident yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin («ASAN xidmət») Əmək Münasibətlərinin Monitorinq Mərkəzi tərəfindən «Tikinti sahəsində qeyri-rəsmi əmək münasibətlərinin tənzimlənməsi ilə bağlı» tikinti şirkətlərində səyyar monitorinqlər keçirilib. Dövlət agentliyindən verilən məlumata görə, Bakı şəhərində çoxmənzilli yaşayış binalarının inşası ilə məşğul olan 12 sifarişçi, 9 podratçı, 17 subpodratçı olmaqla, cəmi 38 hüquqi və fiziki şəxsi əhatə edən qeyri-rəsmi əmək münasibətlərinin tənzimlənməsi ilə bağlı 12 səyyar monitorinq aparılıb. Yoxlanılmış 386 işçidən 250-nin müqavilə ilə, 136-nın isə müqaviləsiz işlədiyi aşkar olunub. Ümumilikdə

yoxlanılan işçilərin 35 faizində əmək müqaviləsi və ya xidməti (mülki) müqavilə olmadan işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilmə halları aşkar edilmişdir.

Araşdırmalar göstərir ki, bəzi hüquqi şəxslərin aylıq dövriyyəsi milyon manatlarla ölçülsə də, onların rəsmi qeydiyyatdan keçməsi cəmi bir neçə işçisi var. Hətta elə təşkilatlar var ki, böyük maliyyə dövriyyəsinin mövcud olmasına baxmayaraq, ümumiyyətlə, işçisi yoxdur.

Qanunvericilikdə əmək münasibətlərinin rəsmiləşdirilməməsinə görə kifayət qədər sərt sanksiyalar nəzərdə tutulub. Nəticə etibarilə hüquqi və fiziki şəxslərin buraxdığı qanun pozuntularını onların özləri deyil, hüquq-mühafizə orqanları aradan qaldırmalıdır. «ASAN xidmət» Əmək Münasibətlərinin Monitorinq Mərkəzi tərəfindən aparılan araşdırmaların nəticəsi də müvafiq tədbirlərin görülməsi məqsədilə aidiyyəti üzrə Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə və Baş Prokurorluğa yönəldirilib.

Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, Əmək Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş qaydada əmək müqaviləsi (kontrakt) hüquqi qüvvəyə minmədən xeyli sayda (on nəfər və ondan çox olan) işçilərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi 7 min manatdan 10 min manatadək cərimə və ya 3 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır. Gələcəkdə bu cəzaların daha da sərtləşdirilməsi ilə bağlı hökumətdə ciddi müzakirələr aparılır.

Sahibkarlıq sahəsində yoxlamaların dayandırılmasının müddəti uzadılıb

Oktyabrın 31-də Milli Məclisin plenar iclasında «Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında» qanuna dəyişiklik layihəsi müzakirə edilmişdir. İqtisadi Siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Ziyad Səmədzadə bildirib ki, «Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların dayandırılması haqqında» qanuna dəyişiklik təklif edilir. Dəyişiklikdə Azərbaycanın sahib-

Gənclərin bilik və bacarıqların inkişaf etdirilir

Oktyabrın 26-da Vergilər Nazirliyinin Tədris Mərkəzində «Könüllülər Parlamenti Azərbaycan-2017» layihəsi çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Gənclər Fondunun maliyyə dəstəyi, «ASAN Könüllüləri»nin təşkilatçılığı və Tədris Mərkəzinin tərəfdaşlığı ilə gənclərin siyasi analiz bacarıqlarının inkişaf etdirmək məqsədilə dörd günlük təlimlərə start verilib.

Layihənin əsas məqsədi gənclərin siyasi biliklərinin inki-

şafına tökan vermək və vətəndaş mövqeyini konstruktiv şəkildə bildirməsinə stimullaşdırmaq olub. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin simulyasiyası əsasında təşkil olunan layihədə iştirakçılar müxtəlif mövzular ətrafında müzakirələr apararaq siyasi analiz bacarıqlarını göstərmək imkanını qazanıblar.

«Könüllülər Parlamenti Azərbaycan-2017» layihəsinə qəbul üç mərhələdən ibarət olub. Mərhələlərin hamısından uğurla keçmiş

gənclər bu sessiyalarda iştirak etmək hüququ qazanıblar. Tədbir zamanı iştirakçılar yalnız simulyasiya ilə kifayətlənməyərək, bir neçə sosial aksiyalarda da iştirak ediblər.

Tədris Mərkəzi ilə ümumi tanışlıqdan sonra Parlamentin müxtəlif komitələrinin simulyasiyasının təqdimatında qanun layihələrinin müzakirələri keçirilib, oyunlar təşkil olunub. Tədbirdə Milli Məclisin deputatları, ziyalılar və ictimai xadimlər iştirak ediblər.

Vergi siyasəti və iqtisadi inkişaf

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində (UNEC) «Elm aylığı» çərçivəsində tanınmış alimlərlə görüşlər davam edir. Növbəti görüş AMEA-nın müxbir üzvü, professor Akif Musayev ilə olub.

A.Musayev UNEC-in professor-müəllim heyəti, doktorant, gənc tədqiqatçı və magistrantları qarşısında «Vergi siyasəti və iqtisadi inkişaf» mövzusunda məruzə ilə çıxış edib, ölkə iqtisadiyyatının dünya iqtisadi məkanına inteqrasiyası ilə bağlı dövlət vergi siyasətinin aparılmasının əhəmiyyətini

mübadiləsi sahəsində və vergi tələblərinin alınmasında qarşılıqlı inzibati yardım haqqında Anlaşma Memorandumu» imzalanıb.

Azərbaycanın vergilər naziri Fazil Məmmədov Litvaya səfəri çərçivəsində bir sıra mühüm görüşlər də keçirib. Litva Seyminin sədri Viktoras Pranskietis ilə görüş zamanı Azərbaycan-Litva parlamentləri arasında əlaqələrin inkişafı müzakirə edilib. F.Məmmədov parlamentlərarası əlaqələrin inkişafından danışıqdan sonra Litva parlamentində fəaliyyət göstərən dostluq qruplarının qarşılıqlı səfərlərinin vacibliyini qeyd edib. Litva Seyminin sədri V.Pranskietis isə Azərbaycanla parlamentlərarası əlaqələrin inkişafı olduğunu, iki ölkə arasında müxtəlif sahələrdə əlaqələrin inkişaf etdirilməsinə ümid etdiyini vurğulayıb.

Sonra vergilər naziri Fazil Məmmədovun Litva Respublikasının xarici işlər naziri Linas Linkyaviçyus ilə təkbətək görüşü olub. Görüşdə ölkələrimiz arasında ikitərəfli əlaqələrin inkişaf etdirilməsi ilə bağlı məsələlər barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

Qeyd edilib ki, hər iki ölkənin dövlət başçıları arasında möhümlər əməyi nəticəsində dövlətlərarası münasibətlər artıq strateji tərəfdaşlıq mərhələsinə qədəm qoyub, qarşılıqlı əlaqələr intensiv şəkildə inkişaf edir, praktiki olaraq bütün sahə-

lərdə ikitərəfli münasibətlər genişlənir. Litva Respublikasının Azərbaycan ilə Aİ arasında əməkdaşlığın genişləndirilməsi və hərtərəfli əməkdaşlıq Sazişinin imzalanmasına hazırlıq prosesinə mühüm töhfə verdiyi qeyd edilmişdir.

Fazil Məmmədov səfər çərçivəsində, həmçinin, Şərqi Avropanın qədim ali təhsil ocaqlarından Vilyus Pedaqoji Universitetində açılmış Nizami Gəncəvi adına Azərbaycan auditoriyasına da baş çəkib, universitetdə oxuyan azərbaycanlı tələbələrə görüşüb.

Vergi ödəyicisinin sualı var...

Samira Musayeva

Vergilər Nazirliyinin Vergi siyasəti və strateji araşdırmalar departamentinin baş direktoru vergi ödəyicilərinin suallarına cavab verir

Hesablaşmalar üzrə ödənişlər

Kənd təsərrüfatı məhsullarının yetiştirilməsi və təqdim edilməsi fəaliyyəti ilə məşğul olan müəssisə tərəfindən vergi ödəyicisi kimi qeydiyyatda olmayan kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçısı olan fiziki şəxslərdən mallar alınarkən hesablaşmalar üzrə ödənişlər nağd qaydada aparıla bilərmi?

«Nağdsız hesablaşmalar haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun (bundan sonra - Qanun) 3.3-cü maddəsinə əsasən, həmin Qanunun 3.5-ci maddəsinin müddəaları nəzərə alınmaqla, ƏDV məqsədləri üçün qeydiyyata alınmış vergi ödəyiciləri və vergi tutulan əməliyyatlarının həcmi ardıcıl 12 aylıq dövrün istənilən ayında (aylarında) 200 min manatdan artıq olan ticarət və (və ya) ictimai işə fəaliyyəti ilə məşğul olan vergi ödəyiciləri tərəfindən təqvim ayı ərzində ümumi məbləği 30 min manatdan, digər vergi ödəyiciləri tərəfindən isə təqvim ayı ərzində ümumi məbləği 15 min manatdan artıq olan hesablaşmalar üzrə ödənişlər yalnız nağdsız qaydada

həyata keçirilməlidir.

Qanunun 3.5.1-ci maddəsində qeyd edilmişdir ki, vergi ödəyiciləri tərəfindən vergi ödəyicisi olmayan kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı ilə məşğul olan fiziki şəxslərdən kənd təsərrüfatı məhsullarının qəbulu zamanı hesablaşmalar üzrə ödənişlər nağd qaydada aparıla bilər.

Qeyd olunanlara əsasən:

Vergi ödəyicisi kimi qeydiyyatda olmayan fiziki şəxslərdən (kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalçılarından) kənd təsərrüfatı məhsullarının alınması zamanı hesablaşmalar üzrə ödənişlərin nağd qaydada aparılmasına qanunvericilikdə məhdudiyət nəzərdə tutulmamışdır.

Yeni tvinning layihəsinin təqdimat mərasimi keçirilib

Oktyabrın 25-də «Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyində resurslardan optimal istifadə olunması və vergi ödəyicilərinə keyfiyyətli xidmətlərin göstərilməsində dəstək» tvinning layihəsinin təqdimat mərasimi keçirilib. Tədbirdə Avropa İttifaqının və aidiyyəti ölkələrin səfirləri, Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat və Vergilər nazirliklərinin, İspaniya Vergi Agentliyinin nümayəndələri, layihə rəhbərləri, ölkəmizdə həyata keçirilən digər tvinning layihələrinin rezident tvinning müşavirləri və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.

Tədbiri giriş sözü ilə açan vergilər nazirinin müşaviri, benefisiar ölkə üzrə layihə rəhbəri Elçin Məmmədov Avropa Qonşuluq və Tərəfdaşlıq Aləti tərəfindən maliyyəyəşdirilən bu mühüm layihənin həyata keçirilməsinə göstərdiyi dəstəyə görə Avropa İttifaqının yerli nümayəndəliyinə minnətdarlığını bildirib. Qeyd olunub ki, Vergilər Nazirliyi milli vergi qanunvericiliyinin və vergi inzibatchılığının təkmilləşdirilməsinə xüsusi önəm verir, bu sahədə mövcud olan qabaqcıl beynəlxalq təcrübəni öyrənərək tətbiq etməyə çalışır. Vergi sahəsində aparılan islahatlar əlverişli sahibkarlıq və investisiya mühitinin yaradılması, vergitutmanın optimallaşdırılması, vergi yükünün azaldılması, çevik vergi inzibatchılığının tətbiq olunması, vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin təkmilləşdirilməsi və elektron xidmətlərin genişləndirilməsi kimi məqsədlərə xidmət edir. Əsas istiqamətlər arasında vergi xidmətlərinin və könüllü vergi ödəmələrinin səviyyəsinin artırılması mühüm yer tutur. Vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin ildən-ildə təkmilləşdirilməsi, bu sahədə informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının ən son yeniliklərinin tətbiqi Vergilər Nazirliyinin fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindəndir.

Bu ilin mart ayında tvinning yardım aləti vasitəsilə həyata keçirilən «Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinə resurslardan optimal istifadə olunması və vergi ödəyicilərinə keyfiyyətli xidmətlərin göstərilməsində dəstək» tvinning layihəsinə İspaniya Krallığının və Fransa Respublikasının vergi administrasiyaları partnyor ölkələr qismində çıxış edirlər. Layihə Azərbaycan ilə Avropa İttifaqı arasında səmərəli əməkdaşlığın real nəticəsi olmaqla yanaşı, vergi ödəyiciləri ilə münasibətlərin qurulmasında və çevik vergi inzibatchılığının həyata keçirilməsində irəliləyişə doğru növbəti mühüm addımdır. Layihənin icra müddəti 27 ay, büdcəsi 1,3 milyon avrodur.

E.Məmmədov bildirib ki, layihənin həyata keçirilməsində başlıca məqsəd Vergilər Nazirliyi tərəfindən vergi ödəyicilərinə, ümumilikdə əhaliyə göstərilən xidmətlərin səmərəliliyinin artırılması, eləcə də xidmətlərə olan tələbatın müəyyən edilməsi, idarə olunması, davamlı inkişafın həyata keçirilməsi üçün Avropa İttifaqının qabaqcıl təcrübələrinin tətbiq edilmişdir. Vergilər Nazirliyi layihənin icra olunduğu 27 ay ərzində vergi orqanlarında çalışan 600-dən çox əməkdaş Avropanın tətbiq etdiyi yeni xidmət kanalları barədə məlumatlandırılacaq, təlimlərə cəlb olunacaq.

Layihənin icrasından 4 komponent üzrə 5 mütləq nəticənin əldə olunması gözlənilir.

Birinci komponent vergi ödəyicilərinə xidmət prosesləri üzrə davamlı inkişaf proqramının reallaşdırılmasıdır. Proqram çərçivəsində vergi ödəyicilərinə xidmətin təşkilinin optimallaşdırılması məqsədilə metodoloji yanaşmanı, müvafiq alətləri və idarəetmə mexanizmlərini əhatə edən davamlı inkişaf üzrə metodologiyaya və müvafiq mexanizmlərə uyğun pilot layihənin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur. Həmin hədəflərə çatmaq üçün davamlı inkişaf metodologiyası və ödəyicilərə göstərilən xidmətlərin inkişaf konsepsiyası hazırlanaraq həyata keçiriləcək. Bununla yanaşı, biznes təkmilləşdirilməsi üzrə qrupun yaradılması,

pilot layihənin həyata keçirilməsi planlaşdırılır. Pilot layihənin tətbiqindən sonra təkmilləşdirilmə üzrə tədbirlərin nəticələrini və layihənin icrasına uyğun olaraq əldə edilən təcrübənin qiymətləndirilməsi gerçəkləşəcək.

Layihənin icra olunduğu 27 ay ərzində vergi orqanlarında çalışan 600-dən çox əməkdaş Avropanın tətbiq etdiyi yeni xidmət kanalları barədə məlumatlandırılacaq, təlimlərə cəlb olunacaq

İkinci komponent xidmətlərə tələbatın müəyyənəşdirilməsi və idarə olunmasıdır. Bu komponent üzrə resursların bölgüsünün optimallaşdırılması, yüksək səviyyədə xidmətlərin göstərilməsi və əmələ gətirmə xərclərinin azaldılmasına dair vergi ödəyicilərinin gözləntilərinin təmin edilməsi məqsədilə xidmətlə bağlı tələbatın idarə olunması üzrə çərçivənin yaradılması nəzərdə tutulur. Hesab edilir ki, həmin istiqamət üzrə xidmətlərə olan tələbatın müəyyənəşdirilməsi metodologiyasının və daha az resurslarla vergi ödəyicilərinə xidmət kanalları üzrə keyfiyyətli xidmətlərin göstərilməsi üçün strategiyanın hazırlanması və onun tətbiqi üçün vergi ödəyicilərinə xidmət üzrə Strateji və Operativ komitələr yaradılacaq.

Üçüncü komponent vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin əsas fəaliyyət göstəricilərinin müəyyən edilməsi və təkmilləşdirilməsini nəzərdə tutur. Bu komponent üzrə bütün xidmət kanallarının (xidmət mərkəzləri, çağrı mərkəzi, internet sahifəsi, mobil vasitələr, sosial media və s.) səmərəliliyini nəzarət etmək, təhlili aparılmaqla onların fəaliyyəti haqqında hesabat hazırlamaq, eləcə də xidmət kanallarından istifadə səviyyəsinin qiymətləndirilməsi imkan verən vergi ödəyicilərinə xidmətlər üzrə göstəricilər toplusunun işlənilib hazırlanması nəzərdə tutulur. Nəticədə mövcud əsas fəaliyyət göstəricilərinin təhlil edilməsi, vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin səmərəliliyinə nail olmaq üçün yeni vahid göstəricilərin və onlayn xidmətlərin keyfiyyətinin ölçülməsi üzrə metodologiyasının hazırlanması mümkündür.

Layihənin dördüncü komponenti qabaqcıl metodologiyalara əsaslanaraq bütün xidmət kanalları üzrə səmərəliliyinin artırılması üçün məlumatların təhlili mexanizmlərinin yaradılmasından ibarətdir. Həmin istiqamət üzrə xidmətin notisinin vergi ödəyicilərinin könüllü əmələtmə səviyyəsinə təsirini nəzarət etmək məqsədilə mövcud məlumat bazaları və informasiya sistemlərindən istifadə ediləcək məlumatların təhlili üzrə yardımçı mexanizmlər yaradılacaq, texniki tələblər hazırlanacaq.

əvvəl tələblər elektron auditlə bağlı çox səmərəli əməkdaşlıq qurub. Yeni layihənin başlanması isə indiyə qədər görülmüş işlərin, həyata keçirilmiş tədbirlərin uğurlu olmasının nəticəsidir. Yeni layihə Azərbaycanın vergi xidməti ilə Fransa vergi administrasiyaları arasında yeni əməkdaşlıq üçün imkanlar açacaq.

İspaniya tərəfindən layihə rəhbəri Joze Muniz qeyd edib ki, həyata keçirilən layihə vergi ödəyiciləri ilə səmərəli əməkdaşlığın qurulmasında və çevik vergi inzibatchılığının həyata keçirilməsində irəliləyişə doğru növbəti mühüm addımdır. Layihə çərçivəsində İspaniya və Fransanın vergi administrasiyalarının mütəxəssisləri, eləcə də AI ekspertləri Vergilər Nazirliyinin əməkdaşları ilə öz ölkələrinin, eləcə də AI-yə üzv olan digər ölkələrin mütərəqqi təcrübələrini bölüşürlər. Layihə çərçivəsində artıq bir sıra seminarlar və təlimlər təşkil olunub. Bütün bunlar vergi sistemində xidmətlərin təkmilləşdirilməsinə, xidmət standartlarının qabaqcıl Avropa meyarlarına uy-

Beləliklə, bütün komponentlərin icrası vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin ən müasir texnologiyalar və mexanizmlərlə aparılmasına imkan verəcək.

Avropa İttifaqının (AI) ölkəmizdəki nümayəndəliyinin rəhbəri Kestutis Jankauskas qeyd edib ki, AI Azərbaycanla Avropa Qonşuluq Siyasəti çərçivəsində sıx əməkdaşlıq edir, iqtisadiyyatın bir çox sahələri üzrə hüquqi, texniki, iqtisadi, institusional islahatlara dəstək verir, qabaqcıl dünya təcrübəsinin tətbiqinə müxtəlif alətlər çərçivəsində yardım göstərir. AI ilə Azərbaycan Respublikası arasında vergi sahəsində qurulmuş səmərəli əməkdaşlıq öz mühüm töhfəsini verir. İndiyədək AI və Vergilər

qunlaşdırılmasına, bütün kanallarda xidmətlərin göstərilməsinə və keyfiyyətinin yüksəldilməsinə mühüm təsir göstərəcək.

Fransa tərəfindən layihə rəhbəri Paul Katal bəyan edib ki, Azərbaycanın vergi orqanları tərəfindən çağrı və xidmət mərkəzlərinin fəaliyyəti ilə əlaqədar vergi ödəyicilərinə xidmətlərin vahid standartlarının tətbiq edilməsi ilə mühüm nailiyyətlər əldə olunub. Bununla yanaşı, xidmətlərin təkmilləşdirilməsinə, yeni xidmət standartlarının hazırlanmasına və tətbiqinə, bütün xidmət kanallarında xidmətlərin təminatının keyfiyyətinin artırılmasına ehtiyac var. Bu baxımdan, layihə Azərbaycanın vergi sisteminin təkmilləşdirilməsi və

müasirləşdirilməsi istiqamətində görülmüş mühüm işlərdəndir. Layihə vergi ödəyicilərinə göstərilən xidmətlərin inkişafı strategiyasının və fəaliyyət planının işlənilib hazırlanmasına öz töhfəsini verəcək.

Fransanın Dövlət Maliyyə Baş Direktorluğunun beynəlxalq əməkdaşlıq departamentinin nümayəndəsi Noel Klauddon vurğulayıb ki, Azərbaycanın hazırda Tvinning və TAİEX alətləri çərçivəsində AI ilə ikitərəfli əməkdaşlıq etməsi vergi orqanlarında müasir idarəetmə və elektron alətlərdən istifadənin genişlənməsi, xidmətin təşkili, tədris və təlimin səviyyəsinin artırılması, şəffaflıq və məlumat mübadiləsi baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

İspaniya tərəfindən əsas ekspert Enrike Rodriges isə bildirib ki, layihənin icra müddəti ərzində İspaniya və Fransanın vergi administrasiyalarının mütəxəssisləri, eləcə də AI-nin ekspertləri qısamüddətli missiyalar çərçivəsində Vergilər Nazirliyinin əməkdaşları ilə birgə çalışacaqlar. Azərbaycanın vergi orqanı həmin ölkələrin vergi administrasiyalarının ən yaxşı təcrübələrini ətrafı şəkildə öyrənəcək, yenilikləri tətbiq edəcək. Layihəyə əsasən, Vergilər Nazirliyinin və layihədə iştirak edən digər qurumların işi həyatının AI ölkələrinə təlim səfərlərinin təşkili, treninqlər, seminarlar, tədris, təlim kursları, təcrübə mübadiləsi nəzərdə tutulur.

İspaniyanın Azərbaycanada müvəqqəti işlər üzrə vəkili İgnasio Sançes Taboda və **İspaniyanın Vergi Agentliyinin beynəlxalq əlaqələr departamentinin direktoru İgnasio del Rio** tvinning layihələrinin əhəmiyyətinə toxunaraq bunun iqtisadi, fiskal, vergi sahələrində qanunvericiliyin və inzibatchılığın təkmilləşdirilməsinə və ən yüksək beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasına səbəb olduğunu vurğulayıblar.

İnzibatchılıq və Təhlükəsizlik Siyasəti üzrə Beynəlxalq Fondun (FIIAPP) nümayəndəsi Alexandro Bueno beynəlxalq iqtisadi əlaqələrin inkişafında və rəqəmsal iqtisadiyyatın genişlənməsində logistika xidmətlərinin əhəmiyyətini qeyd edərək, İspaniyanın müəllifi olduğu FIIAPP layihəsinin bu sahədə çoxtərəfli ticarət sistemlərinin formalaşmasına töhfə verdiyini diqqətə çatdırıb.

Elbrus CƏFƏRƏLİ

RƏQƏMLƏRİN DİLİ İLƏ

- Yaxın illərdə Türkiyə və Azərbaycan arasında qarşılıqlı kapital qoyuluşlarının həcmi **30 milyard** dollara çatdırılması planlaşdırılır.
- 2017-ci ilin doqquz ayında qeyri-neft sənayesində məhsul istehsalı əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə **3,1%**, bu sahədə yaradılmış əlavə dəyər isə **3,7%** artıb.
- Azərbaycanda əhalinin sayı ilin əvvəlindən **57269** nəfər və ya **0,6%** artaraq 2017-ci il sentyabr ayının 1-i vəziyyətinə **9.867.250** nəfərə çatıb.

Vergi orqanı əməkdaşları müasir xidmət modullarını öyrənir

Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzində «Resurslardan optimal istifadə edilməsi və vergi ödəyicilərinə keyfiyyətli xidmətlərin göstərilməsində Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinə dəstək» tvinning layihəsi çərçivəsində görülmüş işlərlə bağlı iclas keçirilib.

Tədbirdə Azərbaycan tərəfindən layihə rəhbəri, vergilər nazirinin müşaviri Elçin Məmmədov, İspaniya tərəfindən layihə rəhbəri Joze Muniz və Fransa tərəfindən layihə rəhbəri Paul Katal çıxış ediblər. Bildirilib ki, cari ilin iyul ayında ekspertlər Vergilər Nazirliyinin əməkdaşlarına müasir xidmət texnologiyalarına əsaslanan 3 metodologiya (EFQM,

COSO və SIX SIGMA) barədə təlim və məşğələlər keçirilib. Həmin metodologiyalar dövlət orqanları tərəfindən keyfiyyətli xidmətlərin göstərilməsi və idarəetmənin müasir modellərinin tətbiqi, bu sahədə dövlət orqanı əməkdaşlarının özünüqiyətləndirmə səviyyəsinin müəyyənəşdirilməsi barədə müzakirələr aparılır.

Qeyd edilib ki, təşkil olunan təlimlər vergi sistemində xidmətlərin təkmilləşdirilməsinə, xidmət standartlarının qabaqcıl Avropa meyarlarına uyğunlaşdırılmasına, bütün kanallarda xidmətlərin təminatının keyfiyyətinin yüksəldilməsinə mühüm təsirini göstərəcək.

ELBRUS

ELAN

Cari ilin sentyabr ayından dövlət qulluqçuları və yerli özünüidarəetmə orqanlarının nümayəndələri üçün «Asan İmza» elektron rəqəmsal imzanın yeni tarifi tətbiqinə başlanılmışdır.

Dövlət müəssisələrinin büdcədən maliyyələşdirilməsi proseduru və alışların əvvəlcədən planlaşdırılması nəzərə alınaraq, dövlət qulluqçuları və yerli özünüidarəetmə orqanlarının nümayəndələri üçün «Asan İmza» elektron rəqəmsal imzanın əldə edilməsi və istismarı prosesini asanlaşdırmaq məqsədilə yeni tarif müəyyən olunmuşdur. Tarif «Asan İmza» dövlət və ya bələdiyyə sertifikatının istifadəsi müddətində (3 il ərzində) başqa əlavə xərclər olmadan 58 manat həcmində birdəfəlik ödəniş nəzərdə tutulur.

«Asan İmza» ilə əlaqədar əlavə sualınız yaranarsa, **Vergilər Nazirliyinin 195-1 Çağrı Mərkəzinə, www.taxes.gov.az və www.asxm.gov.az internet ünvanına müraciət edə bilərsiniz.**

Dövlət investisiyalarından özəl investisiyalara...

Azərbaycan hökuməti dövlət investisiyalarının tədricən azalması strategiyasını həyata keçirmək istəyir

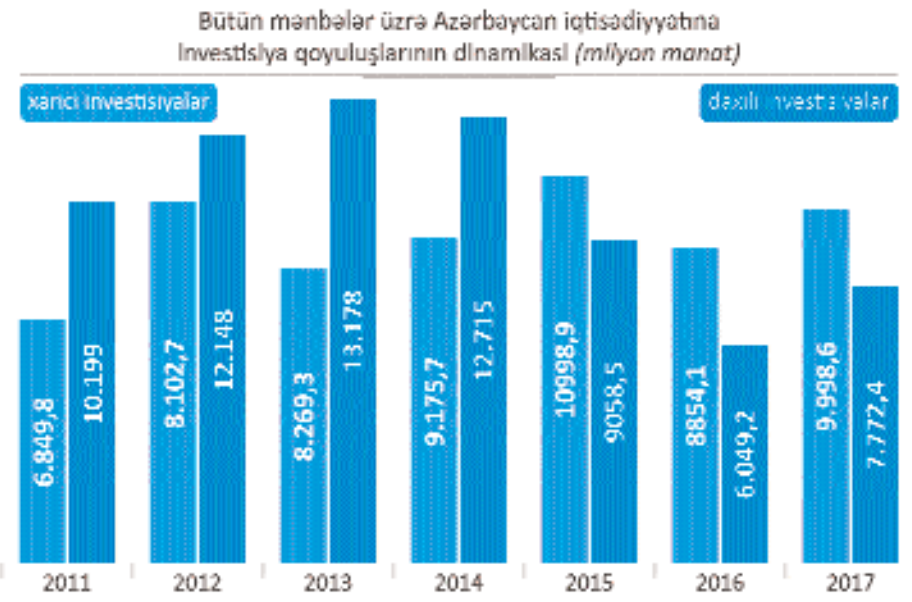
Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Ziyad Səmədzadə bildirib ki, 2019-2021-ci illərdə dövlət büdcəsindən kapital qoyuluşlarının həcmi azaltmaq planlaşdırılır. Büdcə-fiskal siyasətə uyğun olaraq, 2019-cu ildən başlayaraq büdcədən dövlət kapital qoyuluşlarının həcmi azaldılacaq. 2019 və 2020-ci illərdə dövlət investisiyalarının həcmi 3 milyard 318 milyon manat proqnozlaşdırılır, 2021-ci ildən sonra isə həmin vəsaitin həcmi 2 milyard 465,3 milyon manat təşkil edəcək. Növbəti illərdə dövlət investisiyalarının həcmi sabit qalması, qeyri-dövlət və xarici investisiyaların həcmi isə artması gözlənilir.

2017-ci ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində ölkəmizdə əsas kapitalla investisiya qoyuluşları 15 milyard 717,7 milyon manat olub ki, bu da 2016-cı ilin göstəricisindən 8,3% azdır. Kapital qoyuluşlarında xarici investisiyaların həcmi 8 milyard 400 milyon, daxili investisiyaların həcmi isə 7 milyard 317,2 milyon manatdır. Daxili sərmayələrdə özəl sektorun payı təxminən 30% (1,9 milyard manat), dövlətin payı isə 70%-dir. Ümumi sərmayə qoyuluşlarında xarici investitorların və Azərbaycanın milli biznes sektorunun payı birlikdə 10 milyard 259 milyon manat təşkil edir.

Yerli özəl biznesin və xarici sərmayələrin payı artır

Milli Məclisin deputatı, iqtisadçı Aydın Hüseynovun sözlərinə görə, dövlət investisiyaları əsas etibarilə müəyyən dövr üçün - sosial-iqtisadi infrastrukturaların yaradılması üçün əsas mənbə rolunu oynayır. Investisiyalarda başlıca mənbə Dövlət Neft Fondundan büdcəyə yönəldilən transfezlərdir və həmin maliyyə əsasən infrastruktur layihələrinə sərf edilir. Son illərdə həmin investisiyaların hesabına yüzlərlə layihə ya icra olunub, ya da tamamlanmaq üzrədir. İcra edilən layihələr bölgələrdə infrastruktur təminatının, kommunal xidmətlərin keyfiyyətinin, biznes və investisiya mühitinin yaxşılaşmasına şərait yaradıb. Bu sahələrdə layihələrin sayı azaldığına görə dövlət investisiyalarının həcmi isə aşağı düşməsi məntiqa uyğundur.

İqtisadçının sözlərinə görə, son illərin tendensiyasına əsasən, qeyri-neft sektoruna yönəldilmiş investisiyalar həmçinin neft sektorunu üstləyir. Qeyri-neft sektorunda fəaliyyət göstərən birgə və xarici investisiyalı müəssisələri cəlb edən əsas sahələr sənaye, tikinti, nəqliyyat və ticarətdir: «Ölkəmizdə güclü sahibkarlar təbəqəsi formalaşdırmaq və özəl bölmənin iqtisadiyyatda payı 90% təşkil edir. Ona görə də dövlətin investisiya qoyuluşlarında payı azaltmaq, özəl bölmənin payı isə artırmaq doğru gedir. Bu siyasətə əsasən, qarşdakı illərdə yerli və xarici biznesin çəkisi iqtisadiyyatda daha güclü olacaq və sərmayə qoyuluşlarında əsas yük bu bölmənin üzərinə düşəcək. 2017-2020-ci illər üzrə müəyyən edilmiş hədəflərə uyğun olaraq, dövlətin investisiya siyasətinin əsas istiqamətləri orta və uzun müddətli dövlət proqramları ilə müəyyən edilmiş sosial-iqtisadi inkişaf məqsədlərinə və prioritetlərinə uyğunlaşdırılacaq. Investisiyalar qeyri-neft sektoru-

Stimullaşdırıcı vergi islahatlarının davam etdirilməsi, hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatının asanlaşdırılması, xarici investisiyalı müəssisələrin elektron qeydiyyatı ilə bağlı qanunvericilikdə dəyişikliklərin edilməsi, yeni qeydiyyatdan keçən vergi ödəyicilərinin fəaliyyət istiqamətləri üzrə məlumatlandırma mexanizmlərinin işlənilməsi və hazırlanması qarşıya qoyulan başlıca vəzifələrdir

nun və regionların inkişafına yönəldiləcək. Dövlət investisiyaları əlverişli iqtisadi layihələrə istiqamətlənəcək. Özəl investisiyalar sahəsində siyasətin əsas istiqamətləri yeni rəqabətə davamlı müəssisələrin, sənaye texnoparklarının, aqrar parkların yaradılmasını əhatə edəcək. Birbaşa xarici investisiyaların ixrac yönümlü sahələrə, eləcə də əlavə dəyərini xüsusi çəkisi yüksək olan sahələrə yönəldilməsinin stimullaşdırılması nəzərdə tutulur.

Xarici investisiyalar təşviq edilir

Ümumi sərmayə portfelində həm yerli özəl biznesin, həm də xarici sərmayələrin həcmi artırılması başlıca prioritetlərdəndir. İqtisadiyyat Nazirliyinin rəsmisi Samir Vəliyev bildirib ki, investisiya qoyuluşlarında yerli və xarici sərmayələrin payının birgə 65-70%-ə çatdırılması planlaşdırılır. Hazırda Azərbaycanda 7 mindən artıq xarici investisiyalı şirkət qeydiyyatdan keçib. Onlar ticarət, xidmət, tikinti, sənaye, nəqliyyat, bank və sığorta, rabitə, kond təsərrüfatı və digər sahələrə əhatə edir. Ölkəmizə investisiya yatan xarici şirkətlərin əksəriyyəti dünyanın inkişaf etmiş 20 ölkəsinə aiddir. Onların sırasında Böyük Britaniya, ABŞ, Yaponiya, Rusiya Federasiyası, Almaniya, Cənubi Koreya, Türkiyə əsas yer tutur.

Yerli və xarici biznesin sərmayə qoyuluşlarında fəallığının artırılması üçün stimullaşdırıcı iqtisadi alətlərdən istifadə olunacaq. Xüsusilə də xarici şirkətlərin Azərbaycanda fəaliyyətini stimullaşdırmaq və iqtisadiyyata xarici investisiyaları cəlb etmək məqsədilə qanunvericiliyin və inzibati cəhətdən təkmilləşdirilməsi davam etdiriləcək. Xarici investitorlara dəstək məqsədilə iş icazələrinin alınması və sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatı, potensial biznes tərəfdaşları ilə əlaqələrin qurulması, məqsədyönlü subsidiyalar yolu ilə layihələrin maliyyələşdirilməsi və digər tədbirlər prioritet hesab olunur. Əcnəbi iş adamları ilə işgü-

zar əlaqələrin genişləndirilməsi, xarici biznesin fəaliyyətinin stimullaşdırılması məqsədilə Rəqabət Məcəlləsinin qəbul edilməsi nəzərdə tutulur.

Vergi siyasəti ilə bağlı hədəflər

Xarici investisiyaların Azərbaycana cəlb olunmasında səmərəli vergi siyasəti də mühüm rol oynayır. Bu məqsədlə qarşdakı illərdə investitorların hüquq və mənafehinin daha etibarlı qorunması, mülkiyyətin toxunulmazlığı, yerli və xarici sahibkarlara eyni şəraitin yaradılması, əldə edilmiş mənfəətdən məncəsiz istifadə olunması ilə bağlı qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, bir sıra xarici ölkələrlə iqtisadi əməkdaşlıqın aradan qaldırılması, investisiyaların təşviqi və qarşılıqlı qorunması haqqında sazişlərin imzalanması üzrə işlərin davam etdirilməsi nəzərdə tutulur. Strateji Yol Xəritəsinə uyğun olaraq stimullaşdırıcı vergi islahatlarının davam etdirilməsi, hüquqi şəxslərin dövlət qeydiyyatının asanlaşdırılması, xarici investisiyalı müəssisələrin elektron qeydiyyatı ilə bağlı qanunvericilikdə dəyişikliklərin edilməsi, yeni qeydiyyatdan keçən vergi ödəyicilərinin fəaliyyət istiqamətləri üzrə məlumatlandırma mexanizmlərinin işlənilməsi və hazırlanması qarşıya qoyulan başlıca vəzifələrdir. Bu istiqamətdə ən mühüm tədbirlərdən biri kimi Azərbaycanda Rəqəmsal Ticarət Qovşağının formalaşdırılması davam etdirilir, xarici ölkələrlə elektron imza, o cümlədən «ASAN imza» sertifikatlarının qarşılıqlı tanınması üçün mühüm işlər görülür. Elektron imza, o cümlədən «ASAN imza» vasitəsilə iqtisadi qeydiyyatın aradan qaldırılması haqqında saziş formalarının sadələşdirilməsi, biznesə başlama prosedurlarının elektronlaşması və qeyri-rezidentlərin öz ölkələrində birbaşa Azərbaycanda müəssisə yarada bilməsi xarici sərmayəçilərin ölkəmizə gəlməsinə yol açacaq.

Elbrus CƏFƏRLİ

BİR CÜMLƏ - BİR XƏBƏR

Türkiyənin İğdır şəhərində keçirilən Türkiyə-Azərbaycan biznes-forumunda Naxçıvan məhsullarının Türkiyəyə rüsumsuz ixracı ilə bağlı razılıq əldə olunub.

«AzerGold» QSC-nin nümayəndələri Türkiyənin İzmir şəhərində mədəniyyət sahəsini araşdırır.

Azərbaycanın İranın Astara şəhərində Xüsusi İqtisadi Zona yaratmaq təşəbbüsü rəsmi Tehran tərəfindən dəstəklənir və qonşu ölkə bu zonaya investisiya yatırılmasına hərtərəfli kömək göstərmək niyyətindədir.

Azərbaycanın arıçılıq məhsullarının Yaponiya bazarlarına çıxarılması ilə bağlı razılıq əldə edilib.

Avstraliyanın mədəniyyəti Balakəndə yerləşən «Filizçay» yatağına investisiya qoymaq niyyətindədirlər.

Qadınların sahibkarlıq sahəsində fəallığının artırılması məqsədilə...

Ölkədə fəaliyyət göstərən qadın sahibkarların təşəbbüsü, iqtisadiyyat Nazirliyinin, AİƏ, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin və Azərbaycan Sahibkarlar (İşgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyasının dəstəyi ilə Azərbaycan Sahibkar Qadınlar Assosiasiyası təsis olunmuşdur. Bu münasibətlə Bakı Biznes Mərkəzində təqdimat mərasimi keçirilmişdir.

İqtisadiyyat nazirinin müavini Sahib Məmmədov tədbirdə çıxış edərək bildirmişdir ki, sahibkarlıq subyektlərindən aparılan yoxlamaların dayandırılmasının, lisenziyalarda sisteminin təkmilləşdirilməsinin, sahibkarların şikayətlərinə baxılması sahəsində Apelyasiya şurasının yaradılmasının, investisiyaların və ixracın təşviqi mexanizmlərinin təbii qayda və digər dövlət dəstəyi tədbirlərinin özəl sektorun inkişafında xüsusi rolu var: «Dövlət başçısının rəhbərliyi ilə ölkədə genişmiqyaslı iqtisadi islahatlar həyata keçirilir və bu islahatların coğrafiya çox geniş olmaqla, iqtisadiyyatın bütün sahələrini əhatə edir. Xüsusilə iqtisadiyyatın lokomotivi olan sahibkarlığın inkişafı, biznes mühitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində ciddi addımlar atılır, strateji qərarlar qəbul edilir ki, bu da ölkə iqtisadiyyatının inkişafına tökülür».

Qeyd olunmuşdur ki, dünyada baş verən global çağırışlara uyğun olaraq, sahibkarlığın inkişafı ilə bağlı geniş əhatəli işlər görülür: «Sahibkarların mənafeyi diqqətdə saxlanılmaqla onların xidmətlərindən istifadə etmək imkanları artırıldı, şəffaflıq təmin edildi, «ASAN xidmət» mərkəzləri yaradıldı, bir sıra dövlət xidmətlərinin elektronlaşması istiqamətində işlər görüldü ki, bu da ölkədə sahibkarlığın inkişafı ilə yanaşı, vətəndaş məmnunluğunun artırılmasında əhəmiyyətli addımlar oldu. Sahibkarlıq subyektlərində yoxlamaların dayandırılması vaxt itkisinin aradan qaldırılması ilə yanaşı, sahibkarlarla dövlət qurumları arasında əlaqənin, sənədləşmə işlərini, çəkilən əlavə xərcləri də azaldı».

Bildirilmişdir ki, sahibkarların maraqlandırılması istiqamətində mütəmadi tədbirlər görülür, biznes forumları keçirilir. Bu günə qədər Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu (SKMF) tərəfindən sahibkarlıq subyektlərinə 2 milyard man-

ta qədər güzəştli kreditlər verilmişdir. Güzəştli kredit alan sahibkarlar arasında qadınların ayrıca yeri var. İndiyədək dörd minədən çox qadın sahibkara 90,4 milyon manat kredit verilmişdir. Təkcə 2017-ci ilin 9 ayı ərzində 164 qadın sahibkar 5,4 milyon manat güzəştli kredit almışdır. Bu güzəştli maliyyələşmə qadın sahibkarların fəaliyyətinin daha da canlanmasına, yeni istehsal sahələrinin yaradılmasına öz töhfəsini verməkdədir.

Qeyd olunmuşdur ki, kiçik və orta sahibkarlıq üzrə Strateji Yol Xəritəsinin icrası çərçivəsində yaradılmış Azərbaycan Sahibkar Qadınlar Assosiasiyası qadın sahibkarların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsində və əməkdaşlığın genişləndirilməsində mühüm rol oynayacaq, ölkədə qeyri-neft sektorunun inkişafının sürətləndirilməsi, ixrac imkanlarının genişləndirilməsi, qadınların sahibkarlıq sahəsində fəallığının artırılması baxımından əhəmiyyətli olacaq. İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən assosiasiyanın fəaliyyətinin təşkilinə lazımı dəstək göstəriləcəkdir.

Azərbaycan Sahibkarlar (İşgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyasının prezidenti Məmməd Musayev son illər ölkədə qeyri-neft sektorunun, xüsusilə regionlarda kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı istiqamətində genişmiqyaslı tədbirlər, qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə uyğun müxtəlif layihələrin həyata keçirildiyini qeyd etmiş, rəhbərlik etdiyi qurumun yeni yaradılan assosiasiyaya ilə yaxından əməkdaşlıq edəcəyini vurğulamışdır: «Konfederasiya hər zaman çalışır ki, sahibkarlara, eləcə də qadın sahibkarlara dəstək versin, onların maliyyə qurumlarına çıxışlarına kömək göstərsin. İnanırıq ki, bu assosiasiyanın yaradılması qadın sahibkarların fəaliyyətinə dəstək verəcək, onların problemlərini həllində mühüm rol oynayacaq».

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri müavini Sədaqət Qəhrəmanova qadınların məşğulluğunun artırılmasında sahibkarlığın rolunu vurğulamış, qadın sahibkarlığın genişləndirilməsinin əhəmiyyətini qeyd etmişdir.

Sonra tədbir iştirakçılarının təklifi əsasən assosiasiyanın təsis olunması səsə qoyularaq qəbul edilmişdir. «Bakı Tekstil Fabriki» MMC-nin sədri Səkinə Babayeva Azərbaycan Sahibkar Qadınlar Assosiasiyasının İdarə Heyətinin sədri seçilmişdir.

Aytən NƏBİYEVA

Elektron imza sertifikatının onlayn sifarişini sadələşdirilib

Milli Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi ayrı-ayrı bölgələrdən edilən müraciətləri nəzərə alaraq, elektron imzaları əldə etmək üçün onlayn müraciət sistemini sadələşdirib. İndi vətəndaşlar, fiziki və hüquqi şəxslər elektron imza sertifikatını qeydiyyat mərkəzlərinə getmədən «Elektron hökumət» portalından, yaxud «e-imza.az» saytından onlayn müraciət edərək sifariş edə bilərlər.

Qeyd edək ki, hazırda Milli Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi elektron imza sertifikatını iki daşıyıcıda təqdim edir. Smart kart daşıyıcısı -

elektron imza sertifikatları kartda təqdim olunur. USB daşıyıcısı - elektron imza sertifikatları USB vasitəsilə təqdim olunur. Elektron imza sifariş edən vətəndaş sifariş edəcəyi sertifikat daşıyıcısını müəyyənləşdirdikdən sonra (smart kart, yaxud USB token) birini seçib ödəniş edərək, müraciətini göndərir.

Smart kartı seçmiş vətəndaş kart oxuyucunu da həmin səhifədən sifariş edə bilər. USB Token isə kompüterə birbaşa qoşulduqundan kart oxucuya ehtiyac yoxdur.

İnformasiya cəmiyyətində gənclərin iştirakı artırılır

Elektron Hökumət Təlim-Tədris Mərkəzinin və Tələbələrin İqtisadiyyat və Məncemlik üzrə Assosiasiyasının birgə təşkilatlığı ilə «İnformasiya cəmiyyətinin təməli - gənclər və elektron hökumət» layihəsinə başlanılıb.

Layihə Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Gənclər Fondunun dəstəyi ilə həyata keçirilir. Layihə çərçivəsində üç ay ərzində elektron hökumət həllərinin istifadəsinə həsr edilən silsilə təlimlərin keçilməsi, elektron xidmətlərdən istifadə barədə gənclər təşkilatlarının rəhbər və nümayəndələrinin məlumatlandırılması nəzərdə tutulur. Ölkənin 13 rayonunu əhatə edəcək təlimlərin təşkil edilməsində əsas məqsəd gənclərin və gənclər

təşkilatlarının ən çox istifadə etdiyi e-xidmətlər üzrə biliklərinin artırılmasıdır. Təlimlərdə Gənclər Təşkilatları Milli Şurası və Gənc Sahibkarlar Şəbəkəsinin üzv təşkilatların nümayəndələrinin fəal iştirakı gözlənilir.

Hər təlim qrupu dörd gün ərzində «www.e-gov.az» portalı haqqında giriş, «E-imza» istifadəsinin texniki və hüquqi aspektləri, «Məcburi dövlət sosial sığortası hesablarının təqdim edilməsi e-xidməti», «Vergilər sahəsi üzrə e-xidmətlər», «Rəsmi statistik məlumatların təqdim edilməsi üzrə e-xidmətlər» və «Gömrük bəyannamələrinin və hesabatların yerinə yetirilməsi üzrə e-xidmətlər» mövzularını əhatə edəcək. Təlimlərdə iştirak edənlərə Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin sertifikatları təqdim olunacaq.

TANAP layihəsi üzrə işlər başa çatır

Trans-Anadolu qaz boru kəməri (TANAP) layihəsinin baş direktoru Saltuk Düzyol bildirib ki, 2018-ci ilin iyununda Türkiyəyə ilk töbii qazın verilməsi üçün işlərin 93 faizi, 2019-cu ilin sonunda Türkiyədən keçməklə Avropaya töbii qazın verilməsi üçün bütün işlərin təxminən 86 faizi icra olunub.

Qeyd edək ki, Xəzərin Azərbaycan sektorundakı «Şahdəniz-2» yatağından çıxarılan qazı Türkiyəyə və bu ölkədən Avropaya nəql edəcək TANAP layihəsi «Cənub» qaz dəhlizinin tərkib hissəsidir. Layihə Türkiyə-Gürcüstan sərhədində Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinə, Türkiyə-Yunanistan sərhədində isə «Trans-Adriatik» (TAP) qaz boru kəmərinə birləşəcək. Uzunluğu 1850 kilometr olan TANAP-ın Əskişəhər qədər olan hissəsinin 2018-ci ilin ortasında istismara verilməsi nəzərdə tutulur. Layihənin dəyəri hazırda 7,99 milyard ABŞ dollarıdır. TANAP üzrə Azərbaycan şirkətlərinin xərclərini 2020-ci ilədək ümumilikdə 6,2 milyard dollar olacağı nəzərdə tutulur.

İcbari sığorta müqavilələrinin elektronlaşdırılması özünü doğruldu

«İcbari Sığortalar haqqında» Qanunun 8.1-1-ci maddəsinə əsasən, icbari sığorta müqaviləsi yalnız informasiya sistemi vasitəsilə bağlandığı və bu sistemin informasiya ehtiyatında mövcud olduğu halda etibarlıdır.

Düz bir il əvvəl - 2016-cı il noyabrın 1-dən Azərbaycanda sığorta müqaviləsinin elektron qaydada bağlanması sistemə keçilib. Hüquqşünas Xəyal Məmməd-xanlının sözlərinə görə, sistem bəzi istisnalarla özünü, demək olar ki, doğruldu və uğurla tətbiq edilir: «Sığorta yığımlarının həcmi artması həm sistemin, həm də nəzarətin nəticəsidir. Bəzi istisnalar dedikdə, hələ sistem üzərində mərkəzi baza formalaşmadığına görə, bir çox hallarda agentlər və ya müştərilərin özləri avtomobillərin mühərriklərinin həcmi az göstərərək daha aşağı sığorta haqqı yazdırırlar».

Sistemdə Bonus-Malus sinifləri var - bu nə deməkdir? Avtonəqliyyat vasitəsi sahiblərinin mülki məsuliyyətinin icbari sığortası üzrə sığorta müqaviləsinin yeniləyən şəxs(lər)in ödəməli olacağı baza sığorta haqlarına onların öten il-

dəki «qəza tarixçələri» və «sığortalı günlərinin sayı» təsir göstərir.

X.Məmməd-xanlı bildirib ki, əgər sığortalanan avtomobilə bağlı il ərzində heç bir hadisə baş vermirsə, o zaman müəyyən bonus qazanılır və 20%-ə qədər endirim edilir. Bundan başqa, 15% işlərin aparılması xərcləri olur: «Bəzən şirkətlər müştəri cəlb etmək üçün qazandıqları 15%-i onlara verir ki, bu da bazarda qeyri-sağlam rəqabət yaradır və nəticədə qanuni əsaslarla işləmək istəyən sığorta şirkətləri udur. Başqa bir neqativ fakt isə bəzi vətəndaşların onlayn sistemlə alış-veriş praktikasının kifayət qədər az olmasından istifadə edən agentlərin pulu onlardan alaraq sistemə vurmasıdır. Bu, qanun pozuntusu olmasa da, sığorta olunanın sistemlə birbaşa deyil, agent vasitəsilə münasibətlərinə gətirib çıxarır».

Ekspertin sözlərinə görə, bəzi

ölkələrin praktikasında müəyyən müştərilərə görə rekvizitlərin dəyişdirilməsi prosesi gedir. Bu təcrübə bizdə də tətbiq oluna bilər: müştəri nümunəvi sürücüdürsə, onun sığorta haqqı da az olmalıdır. Bakıda avtomobillərin sığorta haqqı rayon ərazisindəki avtomobillərindən çox olmalıdır. Çünki regionlarda nəqliyyatın intensivliyi az olduğu üçün qəzaların sayı da az olur.

X.Məmməd-xanlının fikrincə, yaxın gələcəkdə sığorta məbləğlərinin artırılmasına ehtiyac yaranacaq. Çünki avtomobillər bahalaşır, mühərriklərinin həcmi artır, ehtiyat hissələrin qiyməti qalxır. Hazırkı vəziyyət göstərir ki, agentlər bu işin içindən yavaş-yavaş

Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının məlumatına görə, bu ilin doqquz ayında sığorta şirkətləri tərəfindən həyata keçirilən ödənişlərin həcmi 188 milyon 580 min manat təşkil edib

çax çıxacaqlar. İnsanların özündə onlayn alış-veriş, elektron ticarət mədəniyyəti formalaşsa, onlar daha rahat, etibarlı şəkildə sistemdən istifadə etməklə öz sığortalara

ri seçib, sərbəst şəkildə sığorta haqlarını ödəyə bilərlər.

Bəs elektronlaşma şəraitində öz işlərini davam etdirmək üçün agentlər nə etməlidirlər? X.Məmməd-xanlı hesab edir ki, onlar innovativ həllər tapmalı, müştəriləri cəlb etmək üçün müxtəlif üsullar axtarmalı və əlavə bonus xidmətləri yaratmalıdırlar. Yalnız endirim

ixidmətləri ilə müştərinə cəlb etmək çətin olacaq və təkcə buna güvənən sığortaçıları bazarı tərk etmək məcburiyyətində qalacaqlar.

Qeyd edək ki, 2017-ci ilin yanvar-sentyabr ayları ərzində Azərbaycan fəaliyyət göstərən 22 sığorta şirkəti tərəfindən («AzRe» təkrarsığorta şirkəti nəzərə alınmadan) 414 milyon 353 min manat sığorta haqqı yığılıb. Bu, öten ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 6,2% çoxdur. Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının məlumatına görə, bu ilin doqquz ayında sığorta şirkətləri tərəfindən həyata keçirilən ödənişlərin həcmi 188 milyon 580 min manat təşkil edib.

İcbari sığorta bazarındakı göstəricilərdə isə azalma təmayilü müəyyən edilmişdir: 9 ay ərzində toplanan sığorta haqları 132 milyon 705 min manat olub ki, bu da öten ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 6 milyon 846 min manat azdır. İcbari növlər üzrə sığorta ödənişləri də öten ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 694 min manat azalaraq 40 milyon 854 min manat təşkil edib.

Fəxryyə İKRAMQIZI

2017-ci ilin noyabr ayı ərzində vergi orqanına təqdim edilməli bəyannamələr və ödənilməli

VERGİLƏR

2017-ci ilin oktyabr ayına görə vergi ödəyiciləri tərəfindən tədiyyəçisi olduqları

- Əlavə dəyər vergisi bəyannaməsi,
- Aksiz bəyannaməsi,
- Yol vergisi bəyannaməsi,
- Mədən vergisi bəyannaməsi,
- Pul vəsaitlərinin nağd çıxarılmasına görə sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsi və
- Uduşlardan (mükafatlardan) əldə edilən gəlirdən ödəmə mənbəyində tutulan vergi bəyannaməsi

cari ilin noyabr ayının 20-dən gec olmayaraq vergi orqanına təqdim edilməli və həmin bəyannamələr üzrə hesablanmış vergilər qeyd olunan müddətdə tam həcmdə dövlət büdcəsinə ödənilməlidir.

• **Daşınmaz əmlakın təqdim edilməsi üzrə sadələşdirilmiş verginin bəyannaməsi cari ilin noyabr ayının 20-dən** gec olmayaraq alqı-satqı müqaviləsinin təsdiqləyən notarius tərəfindən vergi orqanına təqdim edilməlidir (vergi əməliyyat aparıldığı gün - 1 bank günü ərzində ödənilir).

• **Muzdlu işlə əlaqədar 2017-ci ilin oktyabr ayı üzrə ödəmə mənbəyində hesablanaraq tutulan vergi cari ilin noyabr ayının 20-dən** gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir (ƏDV və sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri bəyannaməni illik - növbəti ildə yanvar ayının 31-dən gec olmayaraq, digər vergi ödəyiciləri 4-

cü rüb üzrə bəyannaməni yanvar ayının 22-dən gec olmayaraq təqdim edirlər).

• **Xüsusi notariusların 2017-ci ilin oktyabr ayı üzrə hesabladığı gəlir vergisi cari ilin noyabr ayının 20-dən** gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödənilməlidir (4-cü rüb üzrə bəyannamə yanvar ayının 22-dən gec olmayaraq təqdim edilməlidir).

Əmlak və torpaq vergisinin ödəyiciləri olan müəssisələr

• **2017-ci il üzrə hesablanmış torpaq vergisinin yarısını cari ilin noyabr ayının 15-dən** gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

• **2017-ci ilin 4-cü rübü üzrə hesablanmış əmlak vergisinin cari ödəmələrini noyabr ayının 15-dən** gec olmayaraq dövlət büdcəsinə ödəməlidirlər.

Bəyannamələr müəyyən edilən müddətdə təqdim edilmədikdə 40 manat məbləğində maliyyə sanksiyası tətbiq edilir (VM, 57), vergilər vaxtında ödənilmədikdə isə bir ildən çox olmamaqla ötmüş hər bir gün üçün 0,1 faizi məbləğində faiz tutulur (VM, 59).

Hörmətli vergi ödəyiciləri, siz öz bəyannamələrinizi və hesablanmış vergiləri Vergilər Nazirliyinin İnternet Vergi İdarəsi Portalı (<https://www.e-taxes.gov.az>) vasitəsilə elektron qaydada da təqdim edə və ödəyə bilərsiniz. Vergi öhdəliklərinizi vaxtında yerinə yetirməyi tövsiyə edirik.

— AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI VERGİLƏR NAZİRLİYİ —

ELAN

ASAN imza sertifikatının qüvvədə olma müddəti 3 il olduğundan və 2014-cü ilin oktyabr və növbəti aylarında alınmış sertifikatların etibarlılıq müddəti 2017-ci ilin oktyabr və növbəti aylarında bitəcəyindən, ASAN imza sertifikatının yenisini almaq üçün qüvvədə olan ASAN imzanız vasitəsilə www.asxm.gov.az/portal/login portalına daxil olub müvafiq ərizəni, müqaviləni və etibarnamələri imzaladıqdan sonra ASAN imza sim kartını dəyişərək vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə və ya ASAN xidmət mərkəzlərinə yaxınlaşa bilərsiniz.

ASAN imza ilə əlaqədar əlavə sualınız yaranarsa, Vergilər Nazirliyinin 195-1 Çağrı Mərkəzinə, rəsmi internet saytının «Sual-cavab» bölməsinə

www.taxes.gov.az/www.taxes/faq/sual.html və www.asxm.gov.az

internet ünvanına müraciət edə bilərsiniz.

Vergilər Nazirliyinin Asan Sertifikat Xidmətləri Mərkəzi

Xarici Ticarətə Dəstək Mərkəzi yaradılıb

Azərbaycan Dövlət İqtisadi Universitetində Xarici Ticarətə Dəstək Mərkəzi yaradılıb. Mərkəz ölkədə ixracçılıq sektorlarının inkişafı yolu ilə iqtisadi artımı təmin etmək məqsədilə sahibkarları və ixracatçıları dəstəkləyəcək, məsləhət verəcək.

Universitetdən bildirilib ki, dövlət orqanları, elm və təhsil qurumları, korporativ sektorlar ilə qarşılıqlı fəaliyyət göstərəcək mərkəzdə investisiyalar və ixracat imkanları üzrə məlumat bazası yaradılacaq, ölkə ixracatçılarının məhsuluna uyğun xarici bazarların seçilməsinə və potensial müştərilərlə danışıqların aparılmasına hüquqi dəstək göstəriləcək.

Sahibkarlar ixrac edəcəkləri ölkələrin

ixidmətlərini, gömrük və sertifikatlaşdırma qaydaları barədə məlumatları da mərkəzdən əldə edə biləcəklər. Qurum ölkədə ixracatçılara yardım göstərmək və qeyri-neft məhsullarının ixracını təşviq etmək məqsədilə beynəlxalq ticarət qaydaları haqqında məlumat verəcək, marketing dəstəyi göstərəcək və təlimlər təşkil edəcək.

Xarici Ticarətə Dəstək Mərkəzinin səlahiyyətlərinə dünya mal və xidmət bazarlarının konyunkturunu, o cümlədən xarici ticarət məsələləri ilə əlaqədar beynəlxalq hesabatlara təhlil edərək fəaliyyət və xarici ticarətin təkmilləşdirilməsi istiqamətində təkliflər vermək, ölkə ixracatçılarına beynəlxalq sərgi və tədbirlər barədə məlumatlandırmaq da daxildir.

Elektron qaimə-fakturanın tətbiqi barədə BİLDİRİŞ

Hörmətli vergi ödəyiciləri!

Sahibkarlıq fəaliyyətini həyata keçirən hüquqi və fiziki şəxslərə malların (işlərin, xidmətlərin) təqdim edilməsi zamanı elektron qaimə-fakturanın verilməsi vergi ödəyicilərinin vəzifələrinə aid edilməlidir.

Mövcud qanunvericiliyə əsasən sahibkarlıq fəaliyyəti məqsədləri üçün malların (işlərin, xidmətlərin) təqdim edilməsi zamanı:

- **ƏDV-nin məqsədləri üçün qeydiyyata alınmış və vergi tutulan əməliyyatlarının həcmi ardıcıl 12 aylıq dövrün istənilən ayında (aylarında) 200.000 manatdan artıq olan ticarət və (və ya) ictimai işə fəaliyyəti ilə məşğul olan vergi ödəyiciləri tərəfindən 2017-ci il 1 aprel tarixindən;**
- **bütün digər vergi ödəyiciləri tərəfindən 2018-ci il 1 yanvar tarixindən etibarən elektron qaimə-faktura təqdim edilməlidir.**

Elektron qaimə-fakturanın tətbiqi, uçotu və istifadəsi Qaydaları Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 14.03.2017-ci il tarixli 89 nömrəli Qərarı ilə müəyyən edilir.

Elektron qaimə-faktura «Onlayn rejimdə» Vergilər Nazirliyinin İnternet Vergi İdarəsində (www.e-taxes.gov.az) gücləndirilmiş elektron imza (o cümlədən ASAN İmza) vasitəsilə elektron qay-

dada tərtib edilərək və ya «Lazimi proqramlar»dan istifadə edilməklə «Oflyayn rejimdə» tərtib edildikdən və elektron imza (o cümlədən ASAN İmza) vasitəsilə imzalandıqdan sonra alıcıya göndərilir.

Vergi ödəyicisinin sahibliyində olan malların alışını təsdiq edən qaimə-faktura və ya elektron qaimə-faktura və ya elektron vergi hesab-fakturasından ən azı biri olmadıqda isə alıcıya təqvim ili ərzində belə hala

- birinci dəfə yol verdikdə alınmış malların **10 faizi**,
- ikinci dəfə yol verdikdə **20 faizi**,
- üç və daha çox dəfə yol verdikdə isə **40 faizi miqdarında** maliyyə sanksiyası tətbiq edilir.

Odur ki, qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş hallarda qeyd edilmiş müddətdən etibarən elektron qaimə-fakturanın tətbiqinə başlanılmalıdır. Fəaliyyətinizlə bağlı risklərin yaranmaması, hər hansı maliyyə itkilərinə məruz qalmamağınız üçün mövcud qanunvericiliyin tələblərinə əməl etməyiniz tövsiyə olunur.

Vergi qanunvericiliyinin tətbiqi və inzibətçılığı ilə bağlı əlavə məlumat almaq üçün Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet saytına (www.taxes.gov.az), Çağrı Mərkəzinə (195-1) və vergi ödəyicilərinə xidmət mərkəzlərinə müraciət edə bilərsiniz.

Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi

ELAN

Hörmətli vergi ödəyicisi!

Fəaliyyətiniz zamanı vergi orqanı əməkdaşları tərəfindən korrupsiya və digər hüquqpozma hallarına yol verildiyi ilə rastlaşdıqda, aşağıdakı imkanlardan istifadə etməklə, vergi orqanına müraciət edə bilərsiniz:

- ★ Vergilər Nazirliyinin rəsmi internet sahifəsində (www.taxes.gov.az) «Onlayn müraciətlər» bölməsinin «Vergi orqanı əməkdaşlarının fəaliyyətində korrupsiya və digər hüquqpozma halları barədə məlumat ver» alt bölməsinə;

- ★ Vergilər Nazirliyinin poçt ünvanına və ya Daxili Təhlükəsizlik departamentinə üzərində «MƏXFİ - Daxili təhlükəsizlik departamentinə» qeydi olan məktubları göndərməklə. Ünvan: AZ1073, Bakı şəhəri, Landau küçəsi 16, Vergilər Nazirliyi;

- ★ Daxili təhlükəsizlik departamentinə gəlməklə və məlumatı şəxsən (şəxsiyyətinizi təsdiq edən sənədlə) təqdim etməklə. Ünvan: AZ1073, Bakı şəhəri, Landau küçəsi 16, Vergilər Nazirliyi, Daxili təhlükəsizlik departamenti;

★ Vergilər Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinə (195-1)

beynəlxalq panoram

Tayvan hökuməti vergi islahatını təsdiqləyəcək

Ölkənin maliyyə naziri bildirmişdir ki, hökumət sentyabr ayında təqdim edilmiş vergi islahatını bəyənmişdir. Qanun layihəsinə əsasən, korporativ verginin dərəcəsi 17 faizdən 20 faizə qaldırılacaq, bölüşdürülməmiş gəlirlər üçün əlavə vergi isə 10 faizdən 5 faizə endiriləcək. Gəlir vergisinin ən yüksək dərəcəsi 45 faizdən 40 faizə salınacaq, işçilər və əlillər üçün

vergi güzəştləri isə artırılacaq. Dividendlərdən tutulan vergiyə və qeyri-rezident şirkətlərin mənfəətlərindən tutulan vergiyə gəldikdə isə vergi ödəyicilərinə seçim imkanı veriləcək: ya dividendlər də daxil olmaqla bütün gəlirlərdən 8,5 faiz dərəcəsi ilə vergi (2645 dollara qədər gəlir üçün) ödəmək, ya da 26 faiz dərəcəsi ilə gəlir vergisi ödəmək.

«World Tax» vergi konsaltinqi üçün necə faydalı ola bilər?

«World Tax» bütün dünya üzrə hüquq və mühasiblik şirkətləri də daxil olmaqla ən müasir vergi təcrübələrinin toplanıldığı sorğu topludur. Hər il nəşr olunan bu toplu vergi mü-təxəssislərinə başqa ekspertlərdən məsləhət almaq üçün kömək edən başlıca mənbə kimi qiymətləndirilir. Hər bir nəşrdə bütün dünya üzrə 50-dən artıq yurisdiksiya tərəfindən təqdim olunan vergi təcrübəsi qiymətləndirilir ki, bununla da vergi orqanlarının rəhbərlərinə ver-

gi məsləhəti bazarı barədə hərtərəfli informasiya çatdırılmış olur.

«World Tax» ixtisaslaşdırılmış xidmətləri, hüquq firmalarını və ayrı-ayrı hüquq məsləhətçilərini birlikdə təsnifləşdirir. Builki sorğu toplusu ilə tanışlıqdan aydın olur ki, 2018-ci ildə onda əlavə dərəcələndirmə cədvəlləri veriləcək. Bu cədvəllərdən isə dolayı vergitutma, tranzaksiya vergisi və vergi mübahisələri haqqında ətraflı məlumatlar almaq mümkün olacaq.

Portuqaliya pivə və alkoqolsuz şirin içkilər üçün vergiləri artırmağa bilər

Portuqaliya ictimaiyyəti arasında gələn ildən xərcələrin artılabacağı barədə müzakirələr aparılır. Bu müzakirələrin yaranmasına səbəb isə 2018-ci il üçün ölkə büdcəsinin layihəsində pivə, digər alkoqollu içkilər və alkoqolsuz şirin içkilər üçün vergilərin artırılmasının nəzərdə tutulmasıdır.

Deputatlar alkoqolsuz şirin içkilər üçün vergini 1,5% artırmağı, eləcə də içkinin tərkibindəki şəkərin miqdarından asılı olaraq yeni vergi və yığım dərəcələrinin müəyyənəndirilməsini təklif ediblər. Bildirildiyinə görə, 2018-ci ildə pivə və bəzi digər alkoqollu içkilər üçün verginin dərəcəsi də 1,5 faiz artırılabilir. Bu ehtimaldan həmin sənaye sahəsində çalışan istehsalçılar ciddi narahatlıq keçirirlər. Pivə istehsalçıları assosiasiyasının rəhbəri Fransiski Qirio mətbuata açıqlama verərək bildirmişdir ki, pivə və alkoqollu içkilər üçün verginin artırılması yolverilməzdir. Onun sözlərinə görə, bu, hər il dövlət büdcəsinə 250 milyon avro gəlir gətirən, eləcə də 70 minə yaxın insanın

işlə təmin edilməsinə birbaşa və dolayı şəkildə dəstək verən pivə sənayesinin fəaliyyətinə mənfi təsir göstərə bilər.

Xatırladaq ki, Portuqaliya hökuməti bu ilin fevral ayında tərkibində şəkər olan qazlı içkilər üçün vergi tətbiq etməyə başlamışdır və ölkənin Səhiyyə Nazirliyinin məlumatına görə, bu, həmin içkilərin satışında 25 faiz azalmaya səbəb olmuşdur.

Portuqaliyada maraqlı doğuran daha bir vergi xəbəri isə hökumətin duzlu yeməklərə vergi tətbiq etmək planı ilə bağlıdır. Hökumət təmsilçiləri bu addımın sağlamlıqla bağlı xərclər üçün vəsait yığmaq məqsədi ilə atılacağını bildirmişlər.

Gündəlikdə olan daha bir vergi yeniliyinə əsasən, 100 qramlıq ərzağın tərkibində 1 qram və ya daha artıq duz olduğu təqdirdə həmin məhsulun hər kiloqramı üçün 0,8 avro həcmində vergi tutulacaq. Yeni təklif parlamentə 2018-ci il dövlət büdcəsinin müzakirəsi çərçivəsində oktyabrın 13-də təqdim olunmuşdur.

Afrika ölkələri vergi bazasını genişləndirir

2017-ci il üzrə gəlirlərə dair rəsmi statistikaya, eləcə də qitənin 21 ölkəsinin vergi və maliyyə əməkdaşlarının yığıncağında açıqlanmış yeni hesabat əsasında, Afrika ölkələri ardıcıl şəkildə öz vergi daxilolmalarını sistemini təkmilləşdirir, göstəriciləri yaxşılaşdırırlar.

Afrikanın 16 ölkəsi üçün vergilərin ümumi daxili məhsula nisbəti 2015-ci ildə orta hesabla 19,1 faiz olmuşdur ki, bu da 2014-cü illə müqayisədə 0,4 faiz bəndi yüksəkdir. 2000-ci illə müqayisəli götürüldükdə, hər bir ölkədə vergi yığımında və ÜDM-də orta hesabla 5 faiz bəndi artım müşahidə olunur.

Afrikada gəlirlərin statistikasına 16 iştirakçı ölkə - Kabo-Verde, Kamerun, Konqo Demokratik Respublikası, Kot-d'İvuar, Qana, Keniya, Mavriki, Marokko, Niger, Ruanda, Senegal, Cənubi Afrika Respublikası, Svazilənda Toqo, Tunis və Uqanda üçün vergilərə və qeyri yığımlara aid müqayisə edilə bi-

ləcək göstəricilər daxil edilmişdir. Bu ölkələrdə ÜDM-in 19,1 faizini təşkil edən orta vergi yükü göstəricisi Latin Amerikasının ölkələri və Qərbi dəniz hövzəsi və OECD ölkələri ilə müqayisədə aşağıdır. Həmin ölkələrdə qeyd edilən göstərici müvafiq olaraq 22,8 faiz və 34,3 faiz təşkil edir.

2015-ci ildə Afrika ölkələrində ən böyük yığım mənbəyini orta hesabla 57,2 faizlə mal və xidmətlər üçün vergi təşkil edirdi ki, bu vergi əsasən əlavə dəyər vergisi şəklində yığılırdı. Bundan sonra isə gəlir vergisi gəlirdi: 32,4 faiz.

2015-ci ildə vergilər ilə ÜDM-in nisbəti Konqo Demokratik Respublikasında ən aşağı (10,8 faiz), Tunisdə isə ən yüksək göstərici ilə ifadə olunmuşdur. 2014-2015-ci illərdə Keniya, Tunis və Marokko istisna edilməklə digər Afrika ölkələri vergi ilə ÜDM nisbətində ciddi artıma nail oldular. Onlar bu nisbəti orta hesabla 0,4 faiz bəndi qaldırdılar.

Fransada tünd alkoqollu içkilərə aksiz vergisi artırılacaq

Hökumət əhalinin sağlamlığına qayğısına qalmaq məqsədilə tünd içkilərə tətbiq olunan aksiz vergisinin dərəcəsini qaldırmağı planlaşdırır. Bu tədbirin görülməsi sayəsində konyak və kolvados kimi içkilərin qiyməti kəskin şəkildə arta bilər. Qeyd edək ki, bu mövzu gələn il üçün dövlət büdcəsi layihəsinin müzakirəsi ilə əlaqədar gündəliyə gətirilmişdir.

Fransa mətbuatının yazdığına görə, vergilərin artırılması brendi,

rom, tekila, araq, viski kimi alkoqollu içkiləri, eləcə də tündlüyü 15 faizdən artıq olan digər içkiləri əhatə edə bilər. Pivənin və şarabın qiyməti isə əvvəlki kimi saxlanılacaq. Bunu həmin içkilərin tərkibindəki alkoqolun azlığı ilə izah edirlər - bunların əhalinin sağlamlığına ziyanı nisbətən azdır. Tündləşdirilmiş şarablar isə istisna təşkil edə bilər.

Bundan əlavə, piylənməyə səbəb olan qazlı şirin içkilərə vergi tətbiq olunması məsələsi də müzakirə edilir. Artıq Qərbi ABŞ, İrlandiya, Böyük Britaniya, Avstraliya kimi bir çox ölkələrində alkoqolsuz içkilərə şəxsiyyətinə görə vergi tətbiq olunur.

BMT-nin tövsiyəsinə baxmayaraq, Fransanın səhiyyə naziri Anez Buzin bu məsələyə soyuq yanaşır və belə hesab edir ki, tərkibində şəkər olan içkilərdən tutulan verginin artırılmasının yükü ilk növbədə kasıbların çiyinə düşür.

Dubay Maliyyə Mərkəzi hesabatlılığın vahid standartını qəbul edib

Dubaydakı Maliyyə Mərkəzi tərəfindən açıqlama verilərək bildirilmişdir ki, İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatının (OECD) ümumi hesabatlılıq standartının tətbiq edilməsi üçün qanunvericilikdə dəyişiklik edilmişdir. Bu standartlara uyğun olaraq yurisdiksiyalar vergitutma və öz maliyyə müəssisələrinin hesabatlılığı barədə müəyyən informasiya əldə etməli və həmin informasiyanı tə-

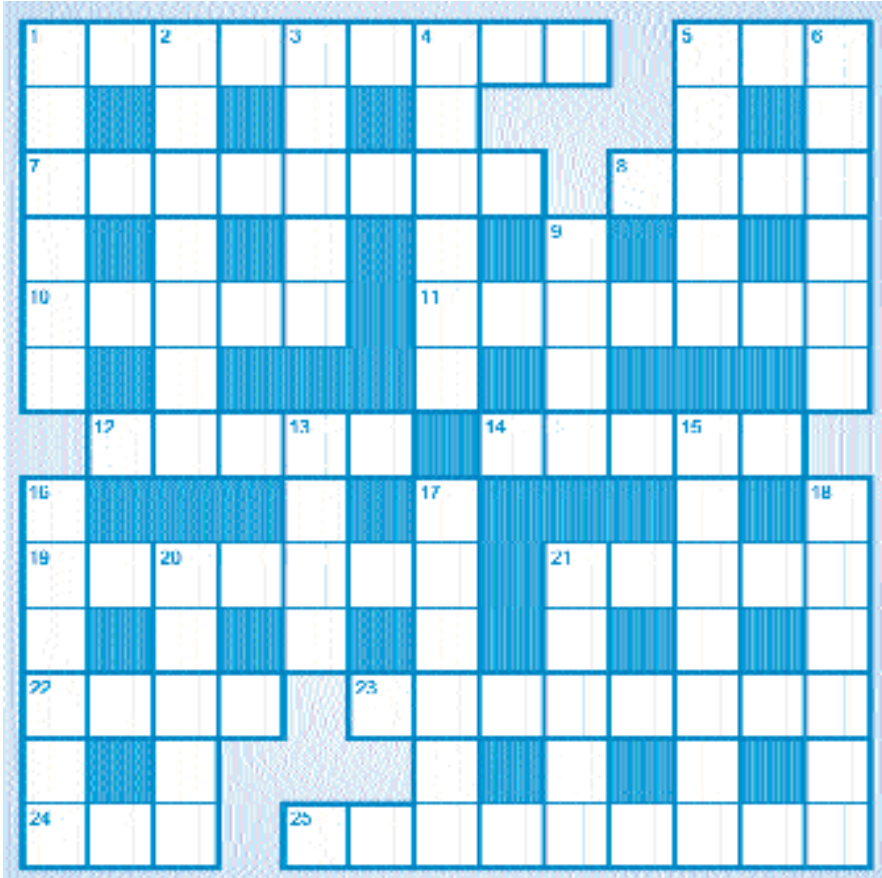
rəfdəşlərə olan yurisdiksiyalara çatdırmalıdırlar.

Təklif edilən hüquqi dəyişikliklər Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin keçən il qəbul etdiyi qətnamənin irəliləməsi üçün qanunvericilikdə dəyişiklik edilmişdir. Bu standartlara uyğun olaraq yurisdiksiyalar vergitutma və öz maliyyə müəssisələrinin hesabatlılığı barədə müəyyən informasiya əldə etməli və həmin informasiyanı tə-

ricilikdəki dəyişiklikləri 2017-ci il noyabrın 8-dək şərh etmək vəd olunmuşdur.

Qeyd edək ki, Maliyyə Mərkəzi Dubayda yerləşən azad ticarət zonasıdır və burada çalışan şirkətlərə bir sıra güzəştlər verir. Bu güzəştlərə sıfır dərəcə ilə gəlir vergisi, 100 faizlik xarici investisiya əmlakı və hökumət dairələri tərəfindən tənzimləmənin mövcud olmaması daxildir.

krossvord

Yuxarıdan aşağı: 1.Allahın düşməninə çevrilmiş, insanları düz yoldan azdırmağa çalışan mələk; 2.Nobel tərəfindən ixtira edilmiş partlayıcı maddə; 3.Dərk etmək. Həmin Bakıda lisey adı; 4.Yunanstanda mövcud olmuş qədim dövlət; 5.Ayaq geyimi; 6.Fransız filosof, riyaziyyatçı, fizik, fizioloq və yazıçı; 9.Astara rayonunda kənd; 13.Ənənəvi Asiya sistemində əsaslanan fiziki tapşırıqların (tətbiqlərin, məşqlərin) sırası; 15.ABŞ-da şəhər. «Coca-Cola»nın vətəni; 16.Bioloji termin. Hüceyrənin sadə bölünməsi; 17.İspaniya və Portuqaliya kral sülalələrində bütün şahzadələrin titulları; 18.Qara ciyərdən hazırlanmış qəlyanaltı; 20.Azərbaycan faunasında geniş yayılmış ağac; 21.Quranda adı çəkilən peyğəmbər, Musa peyğəmbərin böyük qardaşı.

Soldan sağa: 1.Fərman Kərimzadənin «Qarlı

aşırım» povestinin qəhrəmanlarından biri, «Qırımı tabor»un komandiri; 5.Mərkəzi Afrikada dövlət; 7.Bakı şəhəri yaxınlığında təbii qazın çıxması nəticəsində alovlanan, tarixi bilinməyən təbiət abidəsi; 8.Döş qəfəsində yerləşən əzələvi üzv; 10.Türk və monqollarda nəslitayfa birliyi forması; 11.Uzun müddət ərzində iki mümkün dayanıqlı tarazlıq vəziyyətindən birində olan və xarici idarəedici siqnalın təsiri ilə sıcaqla bir vəziyyətdən digərinə keçə bilən qurğu; 12.Almaniya şəhəri (Bavariya); 14.Culfa rayonunda kənd; 19.Böyük göllər qrupuna daxil olan göl (ABŞ-da yerləşir); 21.Ölkəmizdə və Yaxın Şərqdə geniş yayılmış şirniyyat növü; 22.Misin qalay, alüminium, berillium

Bakı şəhəri yaxınlığında təbii qazın çıxması nəticəsində alovlanan, tarixi bilinməyən təbiət abidəsi

və digər kimyəvi elementlərlə ərintisi; 23.Himayədarlıq; 24.Kəlbəcər rayonunda kənd; 25.Ordu və ya qoşun hissələrində təsərrüfat və təchizat işlərinə baxan hərbi qulluqçu.

Tərtib etdi: Rafael

Qəzetimizin ötən nömrəsində getmiş krossvordun cavabları:

Yuxarıdan aşağı: 1.Okport; 2.Tonaşen; 3.Orion; 4.Sviter; 5.Troya; 6.Fiskal; 9.Ftor; 13.Arfa; 15.Abordaj; 16.Abaran; 17.Eskarp; 18.Snurre; 20.Nazim (Hikmət); 21.Knarr. **Soldan sağa:** 1.Zastrovski; 5.Tuf; 7.Pontifik; 8.Boks; 10.Roşen; 11.Estrada; 12.Ancaq; 14.Orqan; 19.Benefis; 21.Kloun; 22.Rozo; 23.Badamdar; 24.Nom; 25.Zaprojye.

idman

Velosiped idmanının BMX növü üzrə dünya sınaq yarışına yekun vuruldu

Velosiped idmanının BMX növü üzrə gələcək ilin iyununda Bakıda təşkil olunacaq dünya çempionatı ilə əlaqədar oktyabrın 28-də dünya test yarışlarının praktiki yürüşlərinə start verilib. Beynəlxalq Velosipedçilər İttifaqının təqvim planında yer alan C1 kateqoriyasına malik yarışda Türkiyə, Fransa, Yaponiya, Rusiya Federasiyası, Litva, Çex Respublikası, İtaliya və Almaniyən kişi və qadın komandaları iştirak ediblər.

Oktyabrın 29-da başa çatan sınaq yarışında qaliblər 4 kateqoriyada müəyyənləşib. Gənc oğlanların mübarizəsində Yaponiya təmsilçisi Asuma Nakay fəxri kürsünün ən yüksək pilləsinə qalxıb. İtaliya velosipedçisi Ciakomo Qarqaliya 2-ci, Rusiya nümayəndəsi İlyə Beskrovni isə 3-cü olub. Gənc qızlar arasında da Yaponiya nümayəndəsi çempionluq sevinci yaşayıb - Sae Hatakeyama 1-ci, Rusiya idmançısı Varvara Ovçinnikova isə 2-ci yeri tutub. Elit kate-

qoriyada yarışan qadınlar arasında Rusiya təmsilçiləri hamıdan güclü olublar. Natalya Afremova 1-ci, Yaroslava Bondarenko 2-ci, Natalya Suvorova 3-cü yeri tutub. Kişilərin mübarizəsi isə Fransa təmsilçilərinin üstünlüyü ilə keçib. Andre Silven, Romen Maye və Jeremi Renkurel müvafiq olaraq Bakı Sınaq Yarışında 1-ci, 2-ci və 3-cü yerləri tutublar.

Qaliblərə mükafatları Milli

Olimpiya Komitəsinin vitse-prezidenti Çingiz Hüseynzadə, Prezident Administrasiyasının gənclər siyasəti və idman məsələləri şöbəsinin müdiri, Birinci vitse-prezidentin köməkçisi Yusuf Məmmədliyev və Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasiyasının birinci vitse-prezidenti, Avropa Velosipedçilər Birliyinin Rəhbər Komitəsinin üzvü Sahib Ələkbərov təqdim ediblər.

Millimiz Avropa kubokuna sahib olub

Sloveniyanın Koper şəhərində cüdo üzrə yeniyetmələrin Avropa kuboku yarışının sonuncu günü də Azərbaycan milli komandası üçün uğurlu olub. Yeniyetmə cüdoçularımız daha üç medal qazanıblar.

Avropa kubokunda ölkəmizi təmsil edən Azər Yaqub İsmayilzadə (90 kq) və Toğrul Salmanov (90 kq-dan yuxarı) bütün rəqibləri-

nə qalib gələrək fəxri kürsünün ən yüksək pilləsinə qalxıblar. Sloveniyada Azərbaycan cüdoçularına qitə birinciliyinin qızıl medalları təqdim edilib və onların şərəfinə dövlət himnimiz səsləndirilib, üçrəngli bayrağımız qaldırılıb. Digər təmsilçimiz İbrahim Ağakişiyev (81 kq) isə bürünc medala sahib olub.

Bununla da Azərbaycan milli

komandası Avropa kuboku yarışında 4 qızıl, 1 gümüş və 2 bürünc medal qazanaraq ümumi hesabda bütün ölkələri qabaqlayıaraq birinci yeri tutub. Qeyd edək ki, 17 ölkədən 230 idmançının (153 oğlan, 77 qız) mübarizə apardığı mötəbər birincilikdə Azərbaycan milli komandası 15 oğlan cüdoçu ilə təmsil olunurdu.

Yarışdan sonra Azərbaycan Velosiped İdmanı Federasiyasının 1-ci vitse-prezidenti, Avropa Velosipedçilər Birliyinin Rəhbər Komitəsinin üzvü Sahib Ələkbərov mətbuat nümayəndələrinin suallarını cavablandırıb:

- **Test yarışını dünya çempionatı ərfəsində çatışmazlıqları görmək üçün keçirilir. Bu gün Bakının dünya çempionatını keçirməyə tam hazır olduğunu söyləyə bilirikmi?**

- Tam əminliklə deyə bilirik ki, Bakı təşkilatçılıq baxımından dünya çempionatını qəbul etməyə tam hazırdır. Bildiyiniz kimi, çempionat 2018-ci il iyunun 5-dən 9-dək bu məkanda keçiriləcək. Bu test yarışının həm stadion, həm də digər məsələlərin sınaqdan keçirilməsi üçün çox böyük əhəmiyyəti var idi. Məlum olduğu kimi, bizim stadion 2015-ci ildə istifadəyə verilib. Ancaq ötən il Beynəlxalq Velosipedçilər İttifaqı standartları dəyişdi. Stadionun eni və uzunluğu, həmçinin maneələrin hündürlüyü artırıldı. Bu səbəbdən də BMX trekini söküb yenidən tikməli olduq. Bu gün həm velosipedçilərin, həm də mütəxəssislərin rəyi belədir ki, stadion birmənalı şəkildə dünya çempionatını qəbul etməyə hazırdır.

- **Hələ ki, Azərbaycanda bu növdə yarışa biləcək idmançı yoxdur. Bu boşluğu «milliləşdirmək»lə aradan qaldıracaqsınız?**

- Xeyr, biz Azərbaycanlı idmançılara üstünlük verəcəyik. Yaponiya, Fransa, Almaniya, İtaliya kimi nəhəng ölkələrin velosipedçiləri test yarışında iştirak etdi. Xüsusən, fransız idmançılar çox güclü idi. Buna qədər isə Baltikyanı

ölkələrdən titullu velosipedçiləri dəvət etmişdik. Onlar stadionu testdən keçirmiş, irad və təkliflərini bildirmişdilər. Düşünürəm ki, dünya çempionatınadək bizim idmançılar da hazır olacaq.

- **BMX yetərincə baxımlı idman növüdür. Bu baxımdan, dünya çempionatına böyük azarkeş marağının olacağını demək mümkündür. Bunu nəzərə alaraq tamaşaçılar üçün tribunaların quraşdırılması nəzərdə tutulubmu?**

- Həqiqətdə BMX çox tamaşaçı cəlb edən idman növlərindən biridir. Biz estafeti Amerikadan qəbul etmişik, 2019-da dünya çempionatı yenidən ABŞ-da keçiriləcək. Sevindirici haldır ki, Azərbaycan belə bir ölkə ilə yanaşı, bu məsul yarışa təşkilatçılıq edir. Cənubi Koroluna ştatının Rok Hill şəhərində keçirilən son dünya çempionatına 3750 iştirakçı qatılmışdı. Rok Hilldə cəmi 30 minə yaxın insan yaşasa da, yarışları 40 mindən çox tamaşaçı izləmişdi. Biz də azarkeşlərin sayının çox olacağını düşünürük. Ona görə də stadionun hər iki tərəfində 3000-3500 yerlik oturmaqalar quraşdırılacaq. Artıq texniki və digər məsələlər öz həllini tapıb. Əminəm ki, həmişə olduğu kimi, Azərbaycan bu yarışda da yüksək səviyyədə keçirəcək. Dünya çempionatının əsi idman bayramına çevrilməsi üçün əlimizdən gələni edəcəyik.

Matteo Azərbaycan yığmasına başçılıq edə bilər

İtaliya mətbuatının yaydığı məlumata görə, Azərbaycan Futbol Federasiyasının nümayəndələri «Çelsi»nin sabiq baş məşqçisi, ondan əvvəl isə digər dünya səviyyəli komandalara - «Vest Bromviç», «Şalke» və «Aston Villa»ya rəhbərlik edən Roberto Di Matteo ilə danışıq aparıblar və ilk razılığa gəliblər. 47 yaşlı italyalı mütəxəssis xüsusilə «Çelsi»də çalışdığı dövrdə UEFA Çempionlar Liqasının qalibi olması ilə tanınır. Qeyd edək ki, buna qədər Azərbaycan yığmasının xorvatiyalı baş məşqçisi Robert Prosineçki öz postunu tərk edib. Onunla müqavilə 2018-ci il dünya çempionatının seçim mərhələsinin sonunadək bağlanmışdı.

mozaika

texnologiya

Çinin öz Silikon Vadisi olacaq

Çinin informasiya texnologiyaları şirkətləri sürətlə inkişaf edir və onların sayı durmadan artır. Ölkədə artıq yüzlərlə süni intellekt istehsalçısı var. Bir çox istehsalçılar innovativ qurğuların yaradılması üzərində çalışır, daim yeni proqram məhsullarını yaradırlar. Biotexnologiy şirkətlərin, bərpə olunan və təmiz enerji sahəsi ilə məşğul olan startapların da sayı artmaqdadır. Onları rahat və müasir mühit yaradaraq vahid bir məkanda yerləşdirmək lazımdır ki, inkişaf edə və səmərəli işləyər bilsinlər. Bunun üçün 2017-ci ilin aprelinə Pekinin cənubunda Silikon

Vadisinin Çin analoqu olan Syunyan şəhərinin inşa edilməsinə qərar verilib. Məqsəd müasir informasiya texnologiyaları şirkətlərini layihəyə cəlb etmək və onları «yerli» yaşayışla təmin etməkdir.

İlk rezident şirkətlərdən biri aerokosmik texnologiyalar və səhiyyə sahəsinə rəqəmsal layihələr hazırlayan «Kuang-Chi Group» şirkəti olub. Onun filialı Syunyanda yeni materialların axtarışı ilə məşğul olacaq. «China Mobile», «Baidu», «Tencent», «Alibaba» kimi böyük şirkətlər də Syunyana köçmək istədiklərini bildirdilər.

təbiət

«Gülən fındıq»

Fıstıq haqqında ilk məlumatlar eramızdan əvvəl VII minillikdə Türkiyədə və Yaxın Şərqi ölkələrində verilib. Onu Avropaya romalılar gətirib. O vaxt fıstıq əsasən İran, Suriya, İspaniya və Şimali Amerikada yetişdirilirdi. Keçən əsrin 30-cu illərində Amerikaya gətirildikdən sonra daha çox şöhrət qazanıb.

Fıstıq Şərqi dənizdəki bitkilərdən biridir, xüsusilə İranda onu zadəganlıq və tərəqqi simvolu sayırlar. Farslar üçün fıstıq pulu əvəz edirdi. Qədim zamanlarda fıstıq ağacına «sehrli fındıq» adı verilmişdi. Tam açılmamış qabıqdan görünən çəyirdək gülümsəyən ağıza bənzədiyinə görə onu «gülən fındıq» da adlandırdılar.

Fıstıq ağacı erkək və dişi olur. Çəyirdəklə meyvəsinə gəncə vaxtı yığırlar, çünki gündüz yığılanda meyvələrin tərkibindəki efir yağları güclü baş ağrısı və sarıxəşləşmə verir. Meyvəsinin içi yaşıl rəngdə olur, gözəl dad və iyə malikdir. Fıstıq meyvəsi dondurma, tort, konfet və surroqat kofələrin tərkibinə qatılır. Kolbasa istehsalında, ətriyyat sənayesində və tibbdə də geniş istifadə olunur. Qida məhsulu kimi fıstıq yüksək kalorilidir və onun tərkibi bitki yağları, fol və amin turşuları, fosfor, maqnezium, sink və demir, həmçinin müxtəlif vitaminlərlə zəngindir.

Sinir toxumaları, ürək, qaraciyər və digər orqanların fəaliyyətini yaxşılaşdırır, hüceyrələrin böyüməsi və yenilənməsi, qanda xolesterinin miqdarının azalmasına kömək edir, qırsıqları hamarlaşdırır. Ödqovucu keyfiyyətə malikdir, yuxusuzluq və yorğunluq zamanı faydalıdır, yaddaşı, qavrama qabiliyyətini və ehtimamı gücləndirir. Siqaret və spirtli içkinin təsirini azaldır. Hər gün 30 qram fıstıq yemək ürək-damar xəstəlikləri riskini xeyli dərəcədə azaldır.

Fıstıqda xolesterin yoxdur və qanda olan xolesterinin səviyyəsini aşağı salır. Fıstıqda olan protein mal ətdən 2, fosfor isə 4 dəfə çoxdur. Ondən şəkərli diabetdə də istifadə olunur, çünki nazik bağırsaqlarda qlükozanın sorulmasını azaldır və qanda şəkərin səviyyəsini aşağı endirir. 100 qram fıstıqda 4 qram kəpək var və bu, buğda, düyü və kartofla müqayisədə 3 qram çoxdur. Lakin fıstıqdan çox istifadə edəndə allergik reaksiya yaranır. Gün ərzində 100 qramdan çox fıstıq yemək müəyyən problemlər yarada bilər. Həmilə qadınların da ondan istifadə etməsi zərərli olur, tərkibindəki efir yağları sayə özəllərə tonuslandırıcı təsir göstərdiyinə görə vaxtından əvvəl düşüklərə səbəb ola bilər.

sağlamlıq

Qarşidan qış gəlir...

Havalar soyuyanda, qış fəslə yaxınlaşanda orqanizmin müqavimət qüvvəsi zəifləyir. Ona görə də havalar soyuyana qədər vitaminlərlə zəngin olan qidalar qəbul etmək, orqanizmin müqavimətini gücləndirmək və immuniteti artırmaq lazımdır.

Almaniya Təbiət Elmləri Akademiyasının üzvü, həkim-fitoterapevt Elnur Rəhimov deyib: «Qida rasionuna daxil olan bir sıra məhsullar müntəzəm qəbul edildəndə immuniteti gücləndirmək xüsusiyyətinə malikdir. Hər gün süd, kefir, yoqurt, təbii kəsmik və digər ağartı məhsulları qəbul etmək, onların az və ya orta dərəcədə yağlılığı olanları seçmək daha arzuolunandır. Kərə yağından tamamilə imtina etmək olmaz - məsələn, hər səhər kərə yağı ilə olan bu-terbrodun yeyilməsi və orqanizmin müqavimətini artırmağa kömək edir. Son araşdırmalar nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, gün ərzində 150 qram kefir və ya bifidobakteriyalarla zənginləşdirilmiş yoqurt qəbul edilməsi soyuq qəymə ilə xəstəliyə riskini azaldır. Həmin məhsulların təsirindən orqanizmdə viruslarla mübarizədə aktiv şəkildə iştirak edən interferonun səviyyəsi daha da artır.

Lobya bitki mənşəli məhsullar içərisində ən aktiv immunomodulyator, yəni immuniteti stimullaşdırır və möhkəmləndirən maddələrlə zəngin tərəvəzdır. Həm qabıqlı, həm də təmizlənmiş lobyanın tərkibində orqan-

nizmdə interferonun yaranmasına kömək edən çoxlu maddələr var. Brokkoli, gül kələm, baş kələm, Brüssel kələmi, ağ turp kimi bitkilər betakarotinin maddəsi ilə zəngindir. Betakarotinin selikli qişaları, xüsusən də ağciyərləri və həzm sistemi üzvlərini xərcəng hüceyrələrindən və sərbəst radikalardan qoruyur.

Qida rasionuna bildirçin yumurtalarının daxil edilməsi immunitet üçün xeyirli hesab olunur. Tərkibindəki A, B qrupu vitaminləri və mikroelementlərin miqdarına görə bildirçin yumurtası toyuq yumurtasına bir neçə dəfə üstələyir, orqanizmdən ra-

də dəniz məhsulları - balıq, krevet və s. böyük rol oynayırlar. Qızıl balıq, ton və digər balıqlarda orqanizmi üçün faydalı hesab edilən maddələr - Omega-3 yağ turşuları və s. var. Dəniz yosunları qanda xolesterinin miqdarını azaldır, toksinləri neytrallaşdırır və immuniteti yaxşılaşdırır. Onları tərəvəz və göyörtlərdən hazırlanmış təzə salatlarla da əlavə etmək olar. Badam immunitetinin optimal şəkildə fəaliyyət göstərməsi üçün tələb olunan amin və yağ turşularının ən yaxşı təbii mənbələrindən biridir. Qəbul edilən qidaların tərkibində yarmaların qarabaşaq, darı, yulaf, qəhvəyi düyü və s. olması, zərərli kimyevi, radioaktiv maddələr və şəkərlərin orqanizmdən xaric olmasına, immunitetin möhkəmlənməsinə kömək edir. Eml olunmamış taxıl və dənli bitkilərin tərkibindəki qida maddələrinin miqdarı emal olunanlarla müqayisədə qat-qat artıq olur. Bal, arı südü, arı tozu və propolis təbii immunostimulyatorlar sayılır və onlardan müntəzəm istifadə edilməsi yaxşı nəticə verir. Limon, portağal, naringi, kivi, itburnu, cəfəri, şüyüd, duza qoyulmuş kələmin tərkibində olan çoxlu miqdarda askorbin turşusu orqanizmi infeksiya, soyuq qəymə və digər zərərli faktorların təsirindən qoruyur. İtburnu və cökə çayı orqanizmə daxil olan antijenlərə qarşı anticisimlərin hazırlanmasını sürətləndirir və tam dəyərli immunitet hüceyrələrinin hazırlanmasına zəmanət verir».

Müdrüklər deyib ki...

«Bilməmək ayıb deyil, ancaq bilməyib özünü bilən yerinə qoymaq həm ayıbdır, həm də ziyanlı».

Lev Tolstoy (1828-1910)

